

Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea
tehnologiilor digitale de către copii.
Opiniile părinților și ale copiilor din România.
Raport KiDiCoTi

Autor: Dr. Anca Velicu, Institutul de Sociologie

Acknowledgement: Acest Raport a fost posibil ca urmare a colaborării Institutul de Sociologie cu Joint Research Center – European Commission, instituția din urmă finanțând și coordonând culegerea datelor pentru România.

A se cita ca: Velicu, Anca (2020). *Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport [KiDiCoTi](https://www.insoc.ro/institut/Raport_Scoala_KiDiCoTi%20RO.pdf)*. București: Institutul de Sociologie. Disponibil la https://www.insoc.ro/institut/Raport_Scoala_KiDiCoTi%20RO.pdf

Cuprins

Cuprins	2
Lista figurilor	3
Lista Tabelelor	4
Rezultatele cercetării pe scurt	5
Introducere și descrierea contextului cercetării	8
Metodologie	8
Lumea digitala a copiilor în perioada „statului acasă” - COVID-19	12
Acces și dispozitive digitale folosite de copii	12
Competențele digitale ale copiilor și practicile lor online.....	16
Școala în perioada COVID-19 (martie-iunie 2019).....	20
Timpul petrecut pe activități școlare în perioada COVID-19	21
Instrumentele educaționale folosite de copii în perioada „statului acasă”	23
Implicare părinților în activitățile educaționale	28
Percepțiile și atitudinile copiilor și ale părinților față de școala online, în perioadă „statului acasă”	30
Percepția asupra consecințelor negative ale „statului acasă” asupra situației școlare a copiilor	36
Nevoia de sprijin din partea școlii ale părinților într-o situație similară.....	39
Concluzii și recomandări	41
Referințe.....	43

Lista figurilor

Figura 1: Folosirea dispozitivelor de către copii în perioada „statului acasă”.....	15
Figura 2: Copiii care nu au folosit niciodată un dispozitiv și cei care au început să îl folosească în perioada ”statului acasă” în funcție de ciclul de școlarizare.....	16
Figura 3: Competențele digitale ale copiilor.....	17
Figura 4: Scorul competențelor digitale ale copiilor și scorul îmbunătățirii acestor competențe în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic	17
Figura 5: Activități informative online desfășurate de copil în perioada „statului acasă”.....	19
Figura 6: Moduri de desfășurare a școlii în perioada „statului acasă” în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic	20
Figura 7: Timpul petrecut de copii pentru școală în perioada „statului acasă” în comparație cu perioada anterioară.....	21
Figura 8: Numărul de ore petrecute de copii online și numărul de ore petrecute online pentru activități școlare pe perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic	23
Figura 9: Instrumente digitale și non digitale folosite de copii pentru școală/ educație în perioada „statului acasă”.....	24
Figura 10: Instrumente digitale folosite de către copii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic.....	25
Figura 11: Instrumente non-digitale folosite de către copii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic.....	26
Figura 12: Copii care au făcut și cei care nu au făcut activități online cu profesorii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar și statusul socio-economic.....	27
Figura 13: Frecvența activităților online desfășurate împreună cu profesorii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic.....	27
Figura 14: Implicarea suplimentară a părinților în educația copiilor (prin activități sau procurarea de echipamente / materiale), dincolo de cerințele școlii.....	28
Figura 15: Media scorului implicării suplimentare a părinților în educația copiilor (1-5), în funcție de ciclul școlar, genul copilului și status socio-economic	29
Figura 16: Părinții care nu s-au implicat suplimentar în educația copilului dincolo de cerințele școlii, în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul economic.....	29
Figura 17: Percepțiile și atitudinile copiilor față de școala online pe perioada „statului acasă”	30
Figura 18: Indexul atitudinii pozitive și cel al anxietății copilului față de școala online în timpul „statului acasă”, în funcție de ciclul primar, gen și status socio-economic	31
Figura 19: Percepția părinților asupra școlii online și capacitatea părinților de a-i sprijini pe copii în activitățile școlare în timpul „statului acasă”	32

Figura 20: Scorul total al capacității părinților de a sprijini copilul în activitățile online în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic.....	33
Figura 21: Percepția părinților asupra a cât de solicitantă a fost școala online/ la distanță pentru copiii lor, în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic	34
Figura 22: Percepția părintelui asupra creșterii competențelor digitale ale copiilor ca urmare a școlii online / la distanță din perioada „statului acasă”, precum și percepția asupra implicării copiilor în activități școlare în format la distanță.....	35
Figura 23: Percepția părinților asupra implicării copiilor în activitățile școlare în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic	35
Figura 24: Percepția părinților asupra îmbunătățirii competențelor digitale ale copiilor ca urmare a școlii online/ la distanță din perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic	36
Figura 25: Îngrijorările copiilor și ale părinților asupra impactului negativ pe care programul școlar din timpul „statului acasă” l-ar avea asupra situației școlare a copiilor	37
Figura 26: Îngrijorarea copiilor cu privire la consecințele negative ale școlii din perioada „statului acasă” asupra situației lor școlare, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic	38
Figura 27: Îngrijorarea părinților cu privire la consecințele negative ale școlii din perioada „statului acasă” asupra situației școlare, a copiilor, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic	38
Figura 28: Sprijinul de care părinții ar avea nevoie într-o situație similară.....	39
Figura 29: Indexul nevoii de sprijin resimțit de părinți într-o situație similară, în funcție de ciclul primar, genul copilului și statusul socio-economic.....	40

Lista Tabelelor

Tabelul 1: Descrierea eșantionului.....	9
Tabelul 2: Dispozitivele digitale prezente în gospodărie în perioada „statului acasă”	12
Tabelul 3: Numărul de tablete prezente în gospodărie (frecvențe și procente)	12
Tabelul 4: numărul de calculatoare prezente în gospodărie (frecvențe și procente).....	13
Tabelul 5: Numărul de telefoane smart prezente în gospodărie (frecvență și procente)	13
Tabelul 6: Tablete obținute pe perioada pandemiei	13
Tabelul 7: Calculatoare obținute pe perioada pandemiei.....	14
Tabelul 8: Telefoane smart obținute pe perioada pandemiei	14

Rezultatele cercetării pe scurt

Raportul „Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport KiDiCoTi” prezintă datele rezultate în urma investigării unui eșantion online de 518 familii din România, din fiecare familie fiind intervievați un copil (cu vârsta între 10-17 ani) și un părinte. Raportul are patru secțiuni.

Prima secțiune prezintă lumea digitală a copiilor în perioada „statului acasă”, sub 2 aspecte.

În ceea ce privește *dispozitivele de acces la internet* disponibile în cadrul gospodăriilor și folosirea acestor dispozitive, cercetarea a arătat că:

- Cele mai frecvente dispozitive digitale ale familiilor sunt telefoanele smart (3 dispozitive / familie este atât media cât și mediana), urmate de PC/laptop (2 dispozitive / gospodărie) și tablete (un dispozitiv per gospodărie).
- În timpul crizei COVID-19 din primăvara lui 2020, în jur de una din cinci familii și-a suplimentat dispozitivele digitale din gospodărie, cele mai multe cu telefoane de tip smart, urmate de PC/laptop și tablete.
- În jur de 7 din 10 copii au declarat că în perioada „statului acasă” au folosit mai mult smartphone-ul și calculatorul / laptopul.
- Aproximativ 5% au început să folosească un dispozitiv digital în această perioadă (cei mai mulți începând să folosească laptopul; tableta este dispozitivul digital cel mai puțin folosit de copii).

În ceea ce privește *competențelor digitale și practicile online* ale copiilor, rezultatele arată că:

- Cei mai mulți au competențe digitale care sunt legate de media sociale sau practicile de comunicare online (8 din 10 declară că știu să folosească aplicațiile de videoconferințe, 7 din 10 știu ce se cade și ce nu se cade să distribuie online, iar un procent asemănător stie să modifice setările de confidențialitate ale unui cont de pe o platformă socială).
- Competențele informaționale și cele care țin de cetățenia digitală sunt relativ mai scăzute.
- Creșterea competențelor digitale în perioada COVID-19 a variat cel mai mult cu ciclul de școlarizare, de la 3,9 scorul la copiii din ciclul primar, la 5 scorul celor de la liceu.
- În ceea ce privește practicile informative online, 7 din 10 copii declară că în această perioadă au învățat mai mult căutând lucruri pe internet, decât în perioada anterioară; în același timp, cel mai puțin crește procentul celor care au căutat știri online (37%).

A doua secțiune prezintă Școala în perioada COVID-19 (martie-iunie 2019). Rezultatele arată că:

- Mai mult de jumătate dintre copii declară că școala lor a mutat toate clasele online, iar 4 din 10 că unele clase au fost mutate online, în timp ce altele fie au fost predate în altă formă, fie nu au fost predate deloc.
- Percepția asupra timpului petrecut pentru activitățile școlare în perioada martie-iunie 2020 variază uniform, în jur de o treime declarând că au petrecut mai mult timp pentru școală, o treime că au petrecut cam la fel de mult timp și o treime că au dedicat mai puțin timp școlii decât în perioada anterioară.
- În termeni absoluți, la nivelul întregului eșantion, copiii au petrecut online pentru activități școlare în medie 3,79 ore (iar timpul petrecut online în total a fost de 7,11 ore).
- În ceea ce privește instrumentele și aplicațiile folosite pentru școală, cele mai folosite au fost aplicațiile de mesagerie online (95%), urmate de aplicațiile de video chat sau video conferințe (9 din 10) și de email (8 din 10). În jur de trei sferturi dintre copii au folosit instrumente de învățare tradițională, de tipul cărților sau al culegerilor în format fizic, iar 78% au folosit apelurile telefonice.
- Unu din doi copii din ciclul primar declară că a folosit media sociale pentru școală (în condițiile în care crearea unui cont pe aceste platforme este permisă de la 13 ani în sus).
- 6,7% dintre copii spun că nu au avut nicio activitate cu profesorii în acea perioadă. Situația variază cu statusul socio-economic, 13,4% dintre cei cu venituri sub medie declarând acest lucru, față de doar 4,1% dintre cei cu venituri peste medie.
- 3 din 4 părinți s-au implicat în diverse activități educaționale, altele decât cele cerute de școală și un procent asemănător a oferit copilului materiale educaționale online disponibile gratuit. Cei mai puțini părinți declară că au oferit copiilor materiale educaționale disponibile contra cost.

A treia secțiune a urmărit percepțiile și atitudinile copiilor și ale părinților în legătură cu școala la distanță din primăvara 2020. Rezultatele arată că:

- Majoritatea copiilor a avut o atitudine mai degrabă pozitivă față de școala online, mai mult de 5 din 10 copii spunând că puteau urmări și cele mai dificile lecții când erau predate online, că se simțeau motivați să participe la activitățile online sau că au fost tot timpul încrezători că sunt buni la acest tip de activități.
- Totuși au existat și percepții negative; astfel, aproape 16% nu puteau urmări /înțelege lecțiile predate online și un procent asemănător declară că nu se simțea motivat să participe la aceste lecții.

- în jur de 4 din 10 au declarat că erau îngrijorați că le va fi greu să îndeplinească activitățile școlare în această formă, că ar putea obține note mai mici datorită formei online de învățare sau că s-ar putea să nu facă față activităților online. 36% dintre respondenți declară că școala online i-a solicitat emoțional.
- În ceea ce privește variația, cei cu venituri mici, cei din ciclul primar și fetele au avut scoruri ale anxietății mai mari decât restul. De asemenea, elevii de liceu, cei cu venituri peste medie și băieții au avut scoruri ale atitudinii pozitive mai mari.
- 4 din 10 dintre părinți consideră că școala online a fost prea solicitantă pentru copiii lor.
- Părinții se arată încrezători în capacitatea lor de a-i sprijini pe copii în școala online, 71% declarând că au avut competențele digitale necesare, 64% că au avut suficiente cunoștințe din materiile școlare și 63% că au reușit să îi motiveze pe copii în această activitate
- Un sfert dintre părinți admite că nu a avut suficiente dispozitive digitale.
- O treime dintre părinți spun că nu au avut suficient timp pentru a-i sprijini pe copii în școala online.
- 66% dintre părinți și 39% dintre copii se arată îngrijorați cu privire la repercusiunile negative pe care școala la distanță le-ar avea asupra situației școlare (a copiilor).
- Părinții au nevoie de ajutorul școlii, cei mai mulți (9 din 10) pentru a îi ajuta să ofere interacțiune socială (online) copilului sau pentru idei de activități extracurriculare.

Introducere și descrierea contextului cercetării

Acest Raport este parte a proiectului colaborativ *Viețile digitale ale copiilor în timpul COVID-19 (KiDiCoTi)*. Un studiu comparativ cu metodologie mixtă asupra practicilor, siguranței și bunăstării digitale a copiilor¹. Proiectul [KiDiCoTi](#) este coordonat de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene (JRC, coordonator proiect Stephane Chaudron) și se desfășoară într-un consorțiu de cercetare care cuprinde instituții din 15 țări². Cercetarea are ca scop înțelegerea modului în care copiii și părinții au utilizat tehnologia digitală în timpul crizei Coronavirsului (focusul fiind pe perioada „statului acasă”/ lockdown, precum și beneficiile și riscurile potențiale asociate acestei folosiri, cu un accent deosebit pe investigarea folosirii tehnologiei digitale pentru școală. Rezultatele studiului vor servi drept bază pentru recomandări cu privire la ceea ce ar trebui luat în considerare pentru crearea unui internet mai bun pentru copiii din Europa.

Cercetarea a cuprins două etape, România, prin Institutul de Sociologie, participând în ambele. *Prima etapă - calitativă* a presupus realizarea a minim 10 interviuri în fiecare țară cu familii cu (cel puțin) un copil de 6-10 ani (au fost intervievați din fiecare familie un părinte și un copil). În România au fost efectuate 14 astfel de interviuri, *Raportul* urmând să fie lansat în Octombrie 2020. *A doua etapă – anchetă cantitativă online* a presupus colectarea de date de la un părinte și un copil de 10-17 ani. Metodologia ambelor etape a fost elaborată de cercetătorii participanți la consorțiu (din partea Institutului de Sociologie, la elaborare metodologiilor a participat Dr. Anca Velicu, autorul acestui Raport).

Raportul „*Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport KiDiCoTi*” prezintă partea tematică a datelor din etapa cantitativă a proiectului KiDiCoTi în ceea ce privește situația din România. Întregul raport pentru România al etapei a doua a cercetării va fi disponibil până la sfârșitul lui 2020. Raportul internațional tematic cu referire la situația școlii la distanță în primăvara lui 2020 va fi lansat în Octombrie 2020 sub egida JRC-EC.

Metodologie

Culegerea datelor a avut loc online în toate cele 11 țări care au participat la etapa a doua proiectului KiDiCoTi și a fost coordonată de o agenție de piață specializată în cercetare online. În

¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/kidicoti-kids-digital-lives-covid-19-times>

² Universitatea din Salzburg (AU), Paedagogische Hochschule Salzburg Stefan Zweig (AU), Universitatea Aarhus (DK), Universitatea din Danemarca de Sud (DK), Universitatea Paris Est Créteil (FR), Université de Poitiers (FR), Leibniz-Institut für Medienforschung | Hans-Bredow-Institut (DE), Universitatea Cattolica del Sacro Cuore di Milano (IT), Universitatea Norvegiană de Științe și Tehnologie (NU), Universitatea din Oslo (NO), Institutul de Sociologie (Academia Română) (RO), Institutul de Științe Sociale Ivo Pilar (HR), Centrul Spitalic Clinic Osijek (HR), Universitatea Catolică Portugheză (PT), Universitatea din Lisabona (PT), Universitatea din Ljubljana (SI), Universitatea Autonomă din Madrid (ES), Universitatea Autonomă din Barcelona (ES) și orice altă universitate care se poate alătura proiectului de cercetare precum Universitatea Catolică din Louvain (Belgia), Universitatea din Dublin, Centrul Național de Cercetare și Resurse Anti-Bullying (IE), ZHAW Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften (CH)

cadrul anchetei au fost intervievați câte un părinte și un copil de 10-17 ani din fiecare familie participantă. Cu excepția Italiei, în fiecare țară au fost investigate minim 500 de familii (în România, eșantionul a cuprins 518 familii). Chestionarul a cuprins două secțiuni, una pentru părinte și una pentru copil, părintele fiind primul selecționat, după ce se stabilea dacă întrunește criteriile de participare (unul dintre principalele criterii fiind acela de a avea un copil cu vârsta între 10-17 ani, dornic la rândul său să participe la cercetare). După completarea secțiunii care se adresa părintelui, acesta era invitat să îl cheme pe copilul participant (care își dăduse acordul anterior) pentru a completa secțiunea adresată copilului. Dacă acesta nu era disponibil la momentul respectiv, avea posibilitatea să completeze chestionarul la un moment ulterior. Completarea chestionarului dura aproximativ 35-45 minute pentru ambele secțiuni.

Fiind bazat pe un panel online, eșantionul nu este reprezentativ național în termeni stricți. Cu toate acestea, cele 518 familii participante au fost selecționate în acord cu răspîndirea regională a populației (NUTS 3). În metodologie au mai existat de asemenea cerințe în ceea ce privește distribuția echilibrată a copiilor respondenți pe grupe de vârstă, și distribuția echilibrată în ceea ce privește genul respondenților, atât a părinților cât și a copiilor. Pentru o descriere mai exactă a eșantionului, vezi Tabelul 1.

O limitare a acestei cercetări pe care vrem să o subliniem o reprezintă *incapacitatea de a da seama de situația copiilor și a familiilor neconectate la internet sau cu conectivitate redusă*. Cum au reușit aceste familii dezavantajate digital să gestioneze școala la distanță în primăvara lui 2020, deși de maximă relevanță și importanță, nu primește răspuns în acest raport. Pentru a depăși această limitare, cercetări viitoare pe eșantioane mai extinse, cu folosirea altor metodologii de eșantionare sunt necesare. Mai mult, participanții la astfel de paneluri online sunt în general mai integrați digital decât restul populației și în ceea ce privește dispozitivele de acces, și în ceea ce privește competențele digitale.

Tabelul 1: Descrierea eșantionului

Descrierea esantionului (n total=518)	Frecventa	Procent (%)
Genul parintelui		
Feminin	242	46.7
Masculin	242	52.9
Altele	242	0.4
Statutul marital al parintelui		
părinte singur	54	10.5
părinte într-o relație sau căsătorie	462	89.5
Statutul economic al familiei (autoevaluare)		
Veniturile sunt mult sub medie	33	6.5
Veniturile sunt întrucâtva sub medie	70	13.8
Veniturile sunt medii	241	47.3
Veniturile sunt întrucâtva deasupra mediei	138	27.1
Veniturile sunt mult peste medie	27	5.3

Statutul ocupational al parintelui in perioada crizei		
Activ/ă la locul de muncă	183	36.2
Lucru de acasă, la distanță	129	25.5
Activ/ă la locul de muncă și lucru de acasă, la distanță	98	19.4
Nu a lucrat in perioada crizei	95	18.8
Mediul de rezidenta in perioada crizei		
Într-un sat sau la țară	73	14.1
Într-un oraș mic	148	28.6
Într-un oraș mare	297	57.3
Locuirea in perioada crizei		
Într-un apartament fără balcon sau terasă	54	10.4
Într-un apartament cu balcon sau terasă	276	53.3
Într-o casă fără grădină	17	3.3
Într-o casă cu grădină	169	32.6
Altele (specificați)	2	0.4
Genul copilului respondent		
Masculin	303	58.5
Feminin	209	40.3
Altele	1	0.2
Nu doarec să răspund	5	1.0
Distributia copilului respondent pe grupe de varsta		
10-12 ani	181	34.9
13-15 ani	176	34.0
16-17 ani	161	31.1
Distributia copilului respondent pe ciclul scolar		
primară	78	15.3
gimnaziu	251	49.1
liceu	176	34.4
școala terminată	6	1.2
Distributia familiilor pe regiuni de dezvoltare		
Nord-Vest	65	12.5
Centru	60	11.6
Nord-Est	75	14.5
Sud-Est	70	13.5
Bucuresti - Ilfov	94	18.1
Sud-Muntenia	72	13.9
Sud-Vest Oltenia	38	7.3
Vest	44	8.5

Nota 1: Întrebările folosite pentru a măsura aspectele demografice au fost folosite în mod uzual și nu le listăm aici; la acestea am adăugat unele întrebri referitoare la statutul ocupațional specific și locuirea din perioada "statului acasă" (n=518)

Culegerea datelor a avut loc în România în perioada 14 iulie 2020- 29 iulie 2020. Întrebările din chestionar au avut însă referire clară la perioada „lockdown”-ului, tradusă în chestionarul românesc prin perioada „statului acasă”. S-a ales această sintagmă datorită intensei publicități în jurul termenului care îl făcea familiar și ușor de înțeles copiilor. Pentru o mai ușoară citire a Raportului vom folosi și sintagmele „pandemie” sau „criza COVID-19”, dar referința strictă de fiecare dată va fi la perioada martie-mai 2020.

Cercetarea a avut acordul Comisiei de etică a Institutului de Sociologie și a respectat toate normele de etică impuse de cercetarea sociologică. Participanții, atât părinții cât și copiii, au fost în prealabil informați despre toate aspectele cercetării, fiind direcționați către o pagină online care cuprindea toate informațiile necesare.

Lumea digitala a copiilor în perioada „statului acasă” - COVID-19

Acces și dispozitive digitale folosite de copii

Una dintre problemele care s-a ridicat la nivel public odată cu mutarea școlii online (și a multora dintre serviciile părinților) a fost cea a dotării gospodăriilor cu echipamente care să permită desfășurarea acestor activități. Deși sunt multe de discutat legat de calitatea și gradul de funcționalitate a acestor dispozitive (vezi de exemplu Velicu & Mitarcă, 2016), o primă măsurătoare ar fi aceea a dispozitivelor prezente în gospodărie. În acest Raport prezentăm doar datele despre dispozitivele care pot fi folosite pentru activitățile educaționale. Astfel, Tabelul 2 arată că la nivelul întregului eșantion³, media per gospodărie era de o tabletă, două calculatoare sau laptop-uri și trei telefoane inteligente (faptul că și mediana indică același tablou arată că nu există variații foarte mari).

Tabelul 2: Dispozitivele digitale prezente în gospodărie în perioada „statului acasă”

Dispozitive prezente în gospodărie	Tablete	PC/L	Smartphone-uri
Mean	1.19	1.94	3.10
Median	1.00	2.00	3.00
Std. Deviation	.920	1.065	1.280

Nota 2: Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada “statului acasă”

Tabelul 3, Tabelul 4 și Tabelul 5 arată o imagine mai exactă asupra dotării cu dispozitive digitale. Deoarece non-răspunsurile este posibil să indice lipsa acelui dispozitiv din gospodărie (părinții au fost rugați să scrie numărul de dispozitive, neavând la dispoziție o listă de tip pop-up cu prima cifră 0), am ales să prezentăm în tabele și non-răspunsurile.

Tabelul 3: Numărul de tablete prezente în gospodărie (frecvențe și procente)

numărul de tablete prezente în gospodărie	nici una	o tabletă	2 tablete	3 tablete	4 sau mai multe	non raspunsuri	total
frecvența menționărilor	71	286	77	19	11	54	518
procent din eșantion	13.7	55.2	14.9	3.7	2.1	10.4	100.0

Nota 3: Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada “statului acasă”

³ Reamintim că, fiind vorba despre eșantion selectat din panel online, este posibil ca aceste cifre să fie mai mari decât cele la nivelul populației României.

Tabelul 4: numărul de calculatoare prezente în gospodărie (frecvențe și procente)

numărul de calculatoare/ laptop-uri (PC/L) prezente în gospodărie	niciunu PC/L	un PC/L	2 PC/L	3 PC/L	4 sau mai multe PC/L	non răspunsuri	Total
frecvența menționărilor	5	200	168	76	44	25	518
procent din eșantion	1.0	38.6	32.4	14.7	8.5	4.8	100.0

Nota 4: Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada "statului acasă"

Tabelul 5: Numărul de telefoane smart prezente în gospodărie (frecvență și procente)

numărul de telefoane smart (Sph) prezente în gospodărie	niciunu Sph	1 Sph	2 Sph	3 Sph	4 Sph	5 sau mai multe Sph	non răspunsuri	Total
frecvența menționărilor	6	49	82	185	123	48	25	518
procent din eșantion	1.16	9.46	15.83	35.71	23.75	9.27	4.83	100.00

Nota 5: Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada "statului acasă"

Pentru că cercetarea calitativă a indicat o nevoie de suplimentare a echipamentelor digitale prezente în gospodărie, părinții au fost întrebați și despre ce echipamente au „obținut” în perioada „statului acasă”, indiferent de modalitatea prin care au intrat în posesia lor (împrumutate, cumpărate, reparate sau date în folosință de la angajator sau de la școală) sau de perioada pentru care le-au avut în folosință.

Tabelul 6: Tablete obținute pe perioada pandemiei

numărul de tablete obținute în perioada pandemiei	niciuna	o tabletă	2 tablete	3 tablete	non raspunsuri	total
frecvența menționărilor	260	58	12	1	187	518
procent din eșantion	50.2	11.2	2.3	0.2	36.1	100.0

Nota 6: Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada "statului acasă"

Tabelul 7: Calculatoare obținute pe perioada pandemiei

numărul de calculatoare / laptop-uri (PC/L) obținute în perioada pandemiei	numărul de calculatoare / laptop-uri (PC/L) obținute în perioada pandemiei					non răspunsuri	Total
	niciunu PC/L	un PC/L	2 PC/L	3 PC/L	4 PC/L		
frecvența menționărilor	248	82	16	6	3	25	518
procent din eșantion	47.9	15.8	3.1	1.2	0.6	4.8	100.0

Nota 7: *Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada "statului acasă"*

Tabelul 8: Telefoane smart obținute pe perioada pandemiei

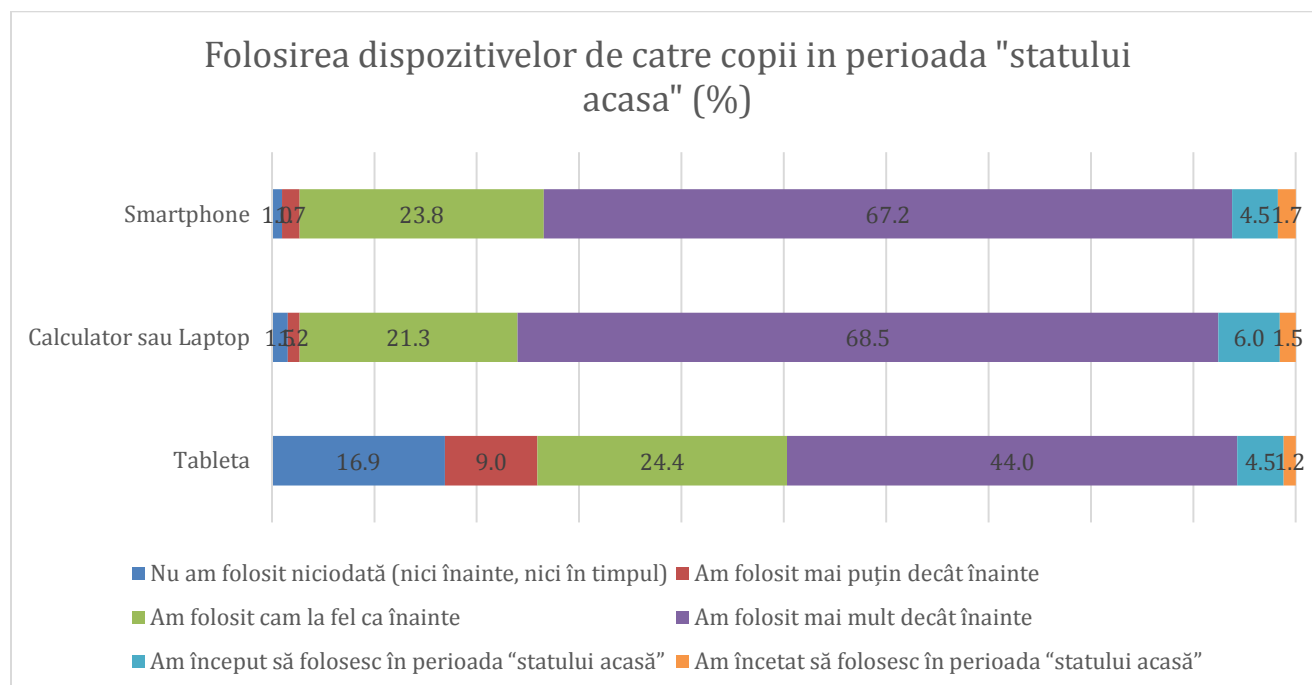
numărul de telefoane smart (Sph) obținute în perioada pandemiei	numărul de telefoane smart (Sph) obținute în perioada pandemiei					non răspunsuri	Total
	niciunu Sph	1 Sph	2 Sph	3 Sph	4 Sph sau mai multe		
frecvența menționărilor	228	77	20	13	11	169	518
procent din eșantion	44.02	14.86	3.86	2.51	2.12	32.63	100.00

Nota 8: *Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada "statului acasă"*

Tabelul 6, Tabelul 7 și Tabelul 8 arată, pentru fiecare dintre cele trei dispozitive, suplimentarea lor pe perioada pandemiei. În jur de 15% dintre gospodării au obținut un telefon sau un computer suplimentar în perioada pandemiei, în jur de 8% declarând că au obținut două sau mai multe smartphone-uri, în timp ce 5% au declarat că au obținut două sau mai multe calculatoare.

Pentru a afla cum anume a influențat perioada pandemiei obișnuințele de folosire a tehnologiei digitale ale copiilor, aceștia au fost întrebați prin referire la perioada anterioară, cât de mult au folosit anumite dispozitive digitale. Cum era de așteptat, **Error! Not a valid bookmark self-reference.** cei mai mulți copii au declarat că au folosit mai mult decât înainte atât smartphone-ul (67,2%), cât și PC/laptop (68,5%) sau tableta (44%). După cum au arătat și alte cercetări (Velicu et al., 2014, Velicu et al., 2019), tableta nu este printre dispozitivele uzuale folosite de copiii din România (aproape 17% declară că nu au folosit niciodată o tabletă, iar 9% că au folosit-o mai puțin în această perioadă comparativ cu înainte). Între aproape o cincime și un sfert dintre copii au folosit dispozitivele digitale cam la fel ca înainte de perioada crizei, 24,4% în cazul tabletei, 21,3% în cazul PC/laptop-ului și 23,8% în cazul smartphone-ului. În jur de 5% dintre copii declară că au început să folosească respectivul dispozitiv abia în perioada crizei.

Figura 1: Folosirea dispozitivelor de către copii în perioada „statului acasă”

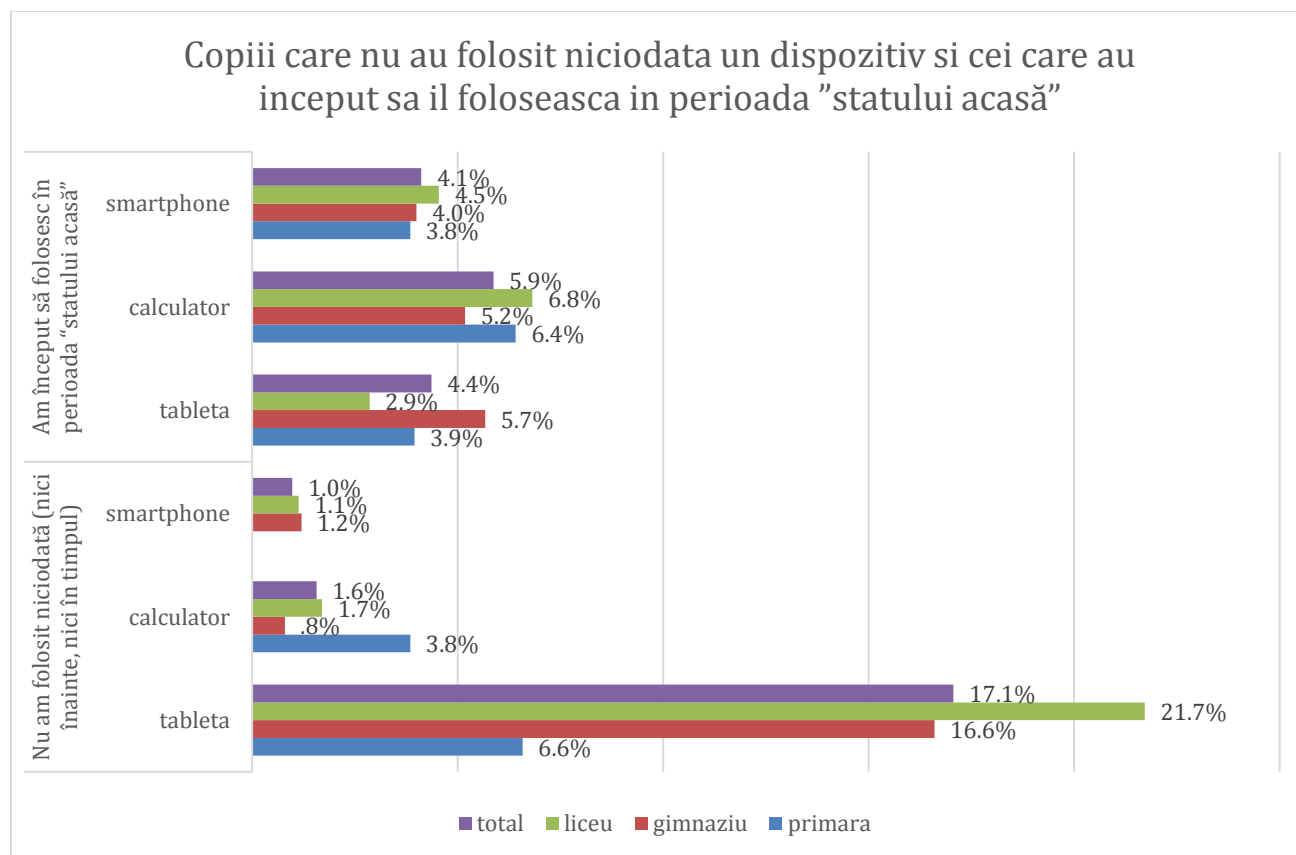

Nota 9: Q1: Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai folosit aceste dispozitive, aplicații sau platforme în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada anterioară. (n=518)

Figura 2 ne arată cum variază, în funcție de ciclul școlar, copiii care nu au folosit niciodată un anumit dispozitiv și cei care au început să îl folosească în timpul crizei. Cei mai mulți care nu au folosit tableta sunt elevii de liceu (21,7%), ceea ce confirmă intrarea relativ de curând a acestui dispozitiv în repertoriul de dispozitive a copiilor din România (Velicu et al., 2014), în timp *ce cei mai mulți care nu au folosit anterior calculatorul sunt elevii de școală primară* (generația touchscreen). În ceea ce privește *smartphone-ul, acest dispozitiv este bine integrat la toate ciclurile școlare*, doar 1% din eșantion declarând că nu au folosit niciodată un smartphone. Amintim din nou, pentru acest aspect, că eșantionul nostru reflectă o parte a populației mai integrată digital.

În ceea ce privește folosirea pentru prima dată a unui dispozitiv digital, variațiile cu ciclul școlar nu sunt mari, calculatorul/laptop-ul fiind ceva mai frecvent menționat astfel de dispozitiv.

Figura 2: Copiii care nu au folosit niciodată un dispozitiv și cei care au început să îl folosească în perioada "statului acasă" în funcție de ciclul de școlarizare

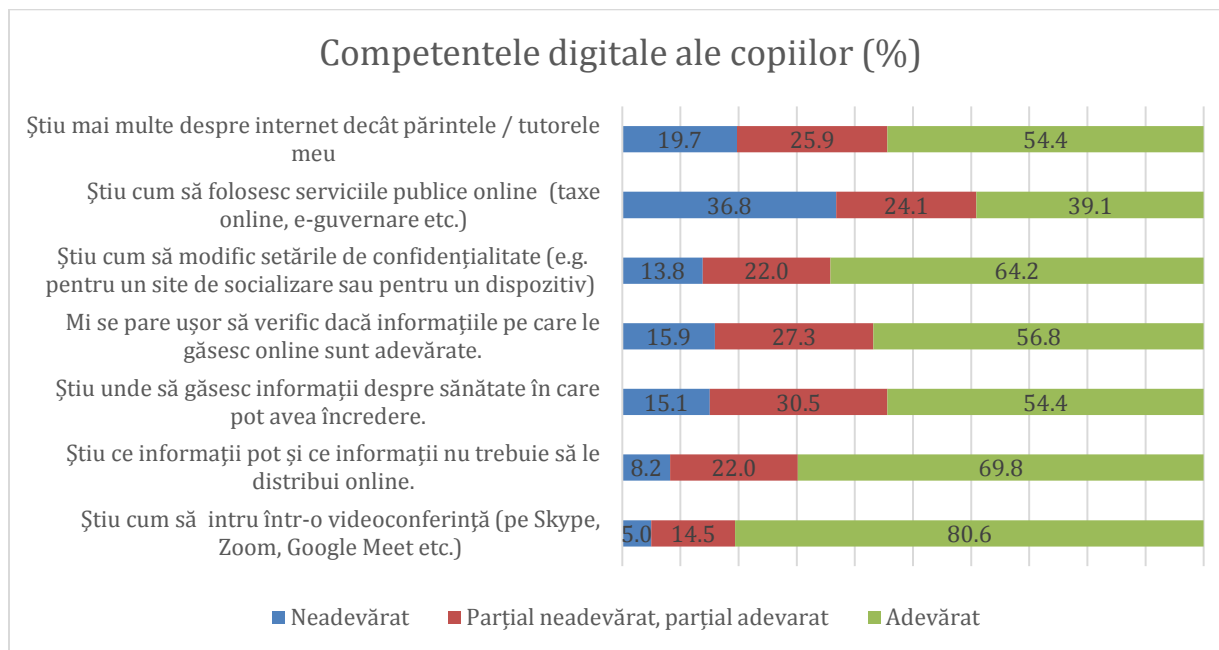
Nota 10: QCI: Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai folosit aceste dispozitive, aplicații sau platforme în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada anterioară. (n=518)

Competențele digitale ale copiilor și practicile lor online

Pentru a înțelege mai bine lumea digitală a copiilor, un aspect-cheie este cel al competențelor de utilizare, literatura de specialitate arătând că, după acces, acestea definesc al doilea nivel al diviziunii digitale (Hargittai, 2002).

Pentru măsurarea competențelor digitale am folosit o abordare mixtă, în care pe de o parte copiii au fost puși să își evalueze competențele de a îndeplini niște sarcini precise (e.g. să modifice setări de confidențialitate ale diferitelor conturi online, să intre într-o video-conferință etc) și, pe de altă parte, au fost puși să își evalueze competențele prin raportare la un referent, părintele fiind ales în acest caz (această metodologie a fost anterior validată în studii internaționale sau naționale, vezi Livingstone et al., 2011, Velicu et al., 2018). Măsurarea a fost realizată pe o scală Likert de la 1 la 5, Figura 3 prezentând datele sumativ.

Figura 3: Competențele digitale ale copiilor

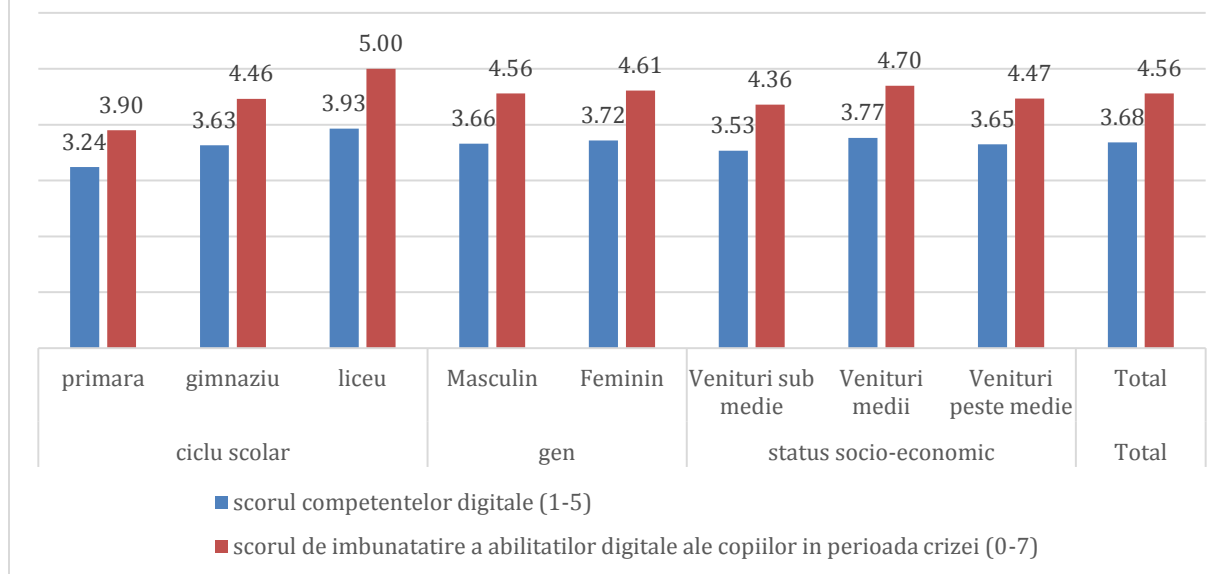
Nota 11: QC5 (1-7) și QC5a (1-6) Mai jos sunt câteva afirmații care descriu ce poți face cu tehnologiile digitale. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă „deloc adevărat în ceea ce mă privește” și 5 înseamnă „foarte adevărat în ceea ce mă privește”, te rugăm să ne spui cât de adevărate sunt aceste afirmații în ceea ce te privește. (n=518)

Copiii din eșantionul nostru dau dovadă de competențe destul de ridicate, la majoritatea variabilelor măsurate mai mult de jumătate din respondenți declarând că dețin acele competențe (excepție face întrebarea care măsoară cetățenia digitală în interacțiunea cu autoritățile, ceea ce nu este de mirare, dacă luăm în calcul vârsta respondenților). Cei mai mulți (80,6%) sunt încrezători în capacitatea lor de a folosi aplicațiile de video-conferințe, explicabil prin faptul că folosirea acestor aplicații a reprezentat una dintre activitățile principale în perioada „statului acasă”, în raport cu școala sau munca, dar și pentru nevoile familiale. În contextul îngrijorărilor legate de dezinformare (răspândirea fenomenelor de „fake news” și „misinformation”, Comisia Europeană, 2018), este de remarcă lipsa de competență a copiilor în educație media de tip critic, 15% spunând că nu știu să verifice dacă informațiile găsite online sunt adevărate sau neștiind să caute informații medicale de încredere pe internet.

Am vrut de asemenea să aflăm dacă competențele lor digitale s-au îmbunătățit în această perioadă. Figura 4 arată într-o imagine de ansamblu scorul competențelor digitale calculat ca medie a răspunsurilor la toate competențele specifice despre care au fost întrebați (cu valori între 1 și 5, 5 reprezentând competență maximă) și scorul îmbunătățirii acestor competențe în perioada COVID-19. Acesta din urmă reprezentând numărul de competențe digitale la care ei spun că au devenit mai buni (cu valori între 0 și 7, 0 însemnând că nu li s-a modificat nicio competență digitală, 7 însemnând că au devenit mai buni la toate competențele măsurate).

Figura 4: Scorul competențelor digitale ale copiilor și scorul îmbunătățirii acestor competențe în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic

Scoruri ale competențelor digitale ale copiilor și ale îmbunătățirii acestora în perioada "statului acasă"

Nota 12: QC5 (1-7) și QC5a (1-6) Mai jos sunt câteva afirmații care descriu ce poți face cu tehnologiile digitale. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc adevărat în ceea ce mă privește" și 5 înseamnă "foarte adevărat în ceea ce mă privește", te rugăm să ne spui cât de adevărate sunt aceste afirmații în ceea ce te privește. (n=518)

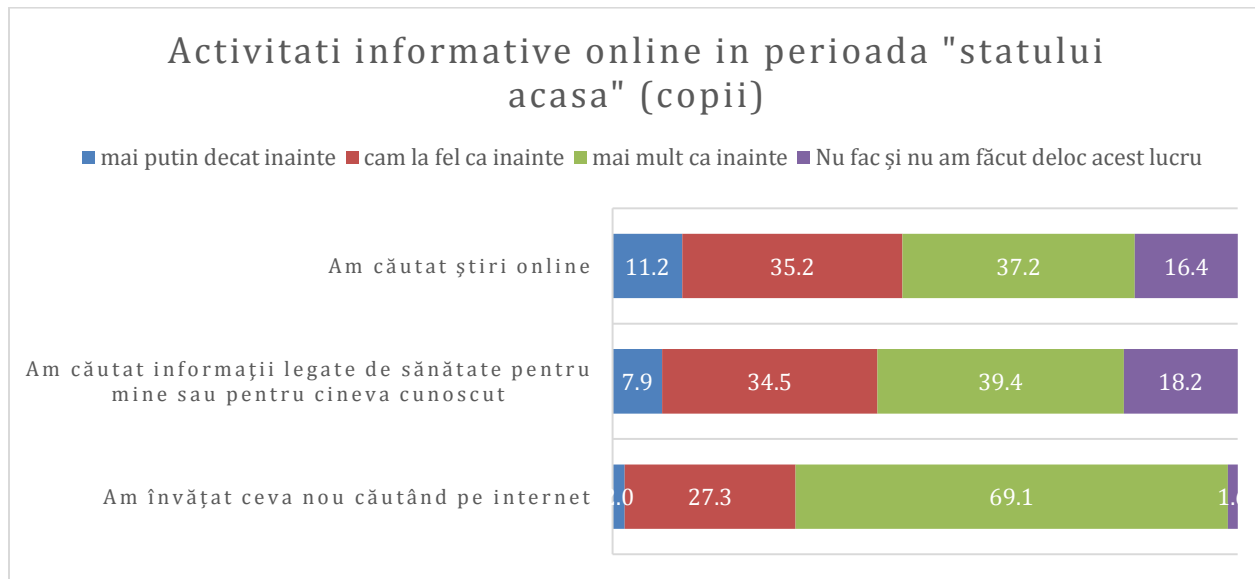
Dintre cele trei variabile socio-demografice utilizate (ciclul de școlarizare, gen și status socio-economic), *scorul competențelor digitale variază cel mai mult cu ciclul școlar*, care se suprapune peste etapele de dezvoltare ale copiilor, acest rezultat fiind deja explicat de literatură (Guo et al., 2008).

Astfel, în ceea ce privește îmbunătățirea, Figura 4 arată că *variațiile mari apar între ciclurile școlare, cei de la liceu având un scor de 5, față de 3,90 la școala primară*. În funcție de gen nu există mari variații, iar în relație cu statutul socio-economic, cel mai mult în perioada crizei au crescut în ceea ce privește competențele digitale cei cu venituri medii, și cel mai puțin cei cu venituri sub medie. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că probabil cei cu venituri sub medie au avut limitări atât în ceea ce privește tehnologia de acces (în termeni de funcționalitate), cât și în ceea ce privește competențele digitale ale părinților care puteau fi consultați la nevoie. Cei cu venituri medii aveau cel mai probabil cea mai mare potențialitate de creștere, pandemia forțându-i să își diversifice utilizările.

Un ultim aspect cu care vrem să întregim tabloul utilizării tehnologiilor de către copii este cel al activităților online, literatura de specialitate arătând că practicile online merg mână în mână cu competențele digitale (Livingstone et al., 2011) și explică cel de-al doilea nivel al diviziunii digitale (Hargittai, 2002). Dintre activitățile măsurate, prezentăm în acest raport doar pe cele informative. Cei mai mulți (aproape 70%) declară că în perioada pandemiei a existat o creștere a activităților de învățare / informare pe internet și *cei mai puțini (37%) declară o creștere a consumului de știri online* în această perioadă. Din contră, *această practică este cea care se reduce*

cel mai mult față de perioada anterioară, probabil ca o modalitate de protecție a lor față de o avalanșă de știri negative.

Figura 5: Activități informative online desfășurate de copil în perioada „statului acasă”

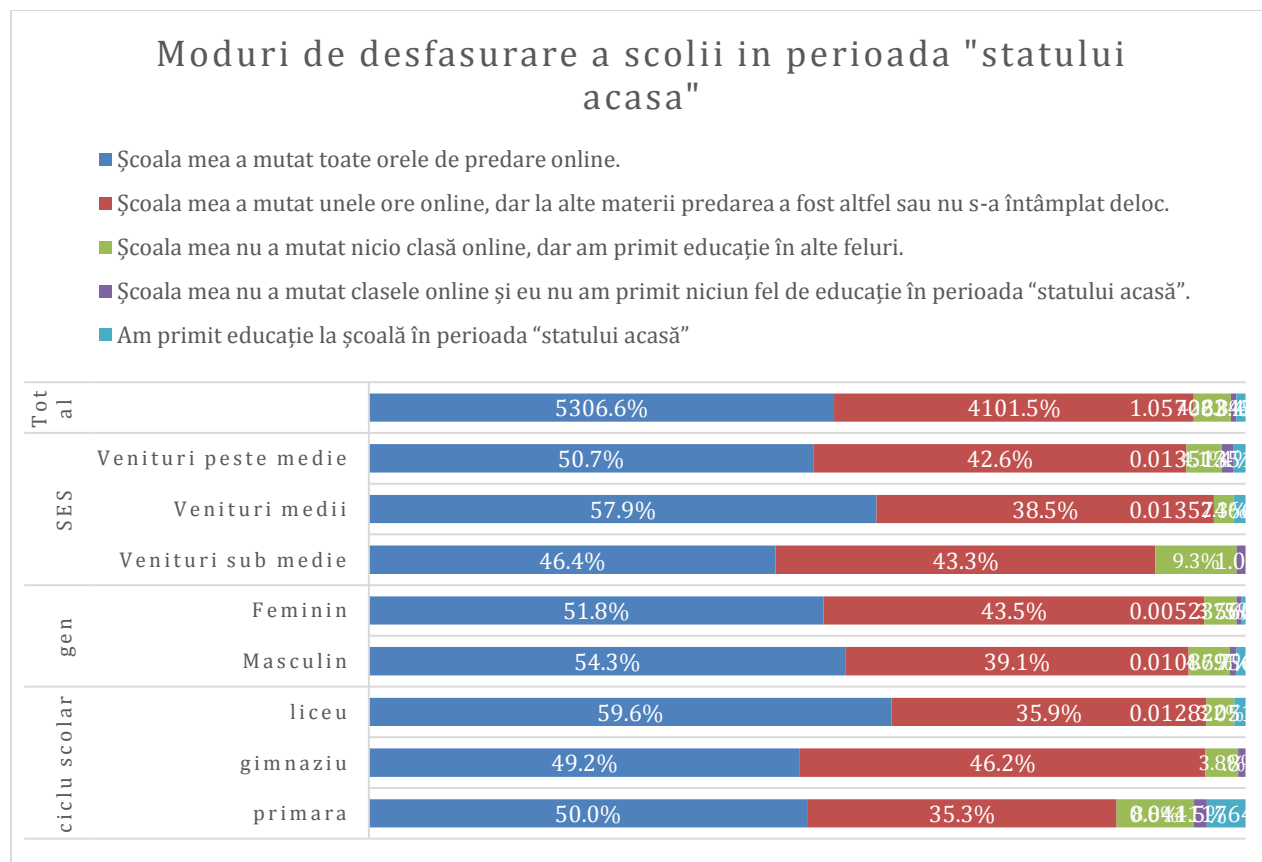
Nota 13: QC4 (1-3) Mai jos se află o listă de activități online. Te rugăm să indici, dacă este cazul, dacă ai făcut aceste activități mai mult, la fel sau mai puțin în perioada “statului acasă” în comparație cu perioada de dinainte.(n=518)

Căutarea de informații legate de sănătate pe internet, una dintre practicile online cu potențial de împuternicire a copiilor, nu apare deloc în cazul a 18% din eșantionul nostru; această practică a reprezentat o creștere pe perioada pandemiei pentru 4 din 10 copii.

Școala în perioada COVID-19 (martie-iunie 2019)

Pentru că proiectul KiDiCoTi este internațional și folosește o metodologie comună pentru toate țările implicate, țări în care accesul copiilor în școală a luat forme variate⁴, o întrebare filtru (QC9⁵) a fost menită să selecteze copiii care au continuat să aibă parte de școală în mod tradițional, de cei a căror activitate școală a fost perturbată. Deși după cunoștința autoarei acestui raport în România niciun copil nu a mai mers la școală în perioada lockdown-ului, 45 dintre copiii din eșantion au selectat răspunsul care prevedea o continuare a școlii în formă tradițională, fiind automat excluși de la secțiunea dedicată școlii la distanță. Astfel se justifică mărimea redusă a eșantionului de copii care au răspuns la aceste întrebări (n=473).

Figura 6: Moduri de desfășurare a școlii în perioada „statului acasă” în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic

Nota 14: QC10: Care dintre următoarele afirmații sunt adevărate în ceea ce te privește? Școala mea a mutat toate orele de predare online (adică ne-am întâlnit online prin videoconferință cu profesorii după același orar după care ne-am fi întâlnit la școală); Școala mea a mutat unele ore online, dar la alte materii predarea a avut loc în alte feluri sau nu s-a întâmplat deloc (de exemplu, la orele de matematică, română sau alte ore predarea a

⁴ E.g. în Norvegia copiii din familii de risc sau cei ai căror părinți lucrau în servicii considerate esențiale și care au trebuit să își continue activitatea pe perioada crizei au primit educație la școală pe tot parcursul crizei.

⁵ În perioada "statului acasă", comparativ cu perioada anterioară, s-a modificat în vreun fel modul în care au loc orele la școală la care înveți (de exemplu, orele nu s-au mai ținut la școală)?

avut loc prin videoconferință, dar la alte ore profesorul a trimis materiale sau temele pe WhatsApp sau mi-au predat părinții); Școala mea nu a mutat nicio clasă online, dar am primit educație în alte feluri (de exemplu, profesorii au trimis materiale prin WhatsApp, email sau prin poștă, sau mi-au predat părinții, un frate mai mare sau un profesor mediator plătit de părinți); Școala mea nu a mutat clasele online și eu nu am primit niciun fel de educație în perioada "statului acasă"; Am primit educație la școală în perioada "statului acasă". (n=473)

La nivelul întregului eșantion, imaginea este mai degrabă pozitivă, *mai mult de jumătate declarând că școala lor a mutat toate clasele online*, în timp ce 41% declară că unele clase au fost mutate online, în timp ce altele nu. 4% dintre copii declară că școala nu a mutat nicio clasă online, dar că au primit educație în alte feluri (e.g. din partea părinților sau cu profesori mediatori sau prin alte modalități imaginate de profesorii de la școală) și doar 1% declară că pe perioada pandemiei nu au primit niciun fel de educație.

Cei mai mulți care declară că toate orele s-au mutat online sunt cei de la nivel liceal (59,6%), în timp ce cei mai mulți care declară că școala nu s-a mutat online dar au beneficiat totuși de educație sunt din ciclul primar (8,8%).

Variația cu statusul socio-economic arată că cei mai puțini a căror școală s-a mutat total online sunt cei cu venituri sub medie (46,4%), în același timp, tot ei sunt și cei care afirmă că au beneficiat de educație în alte forme (9,3%).

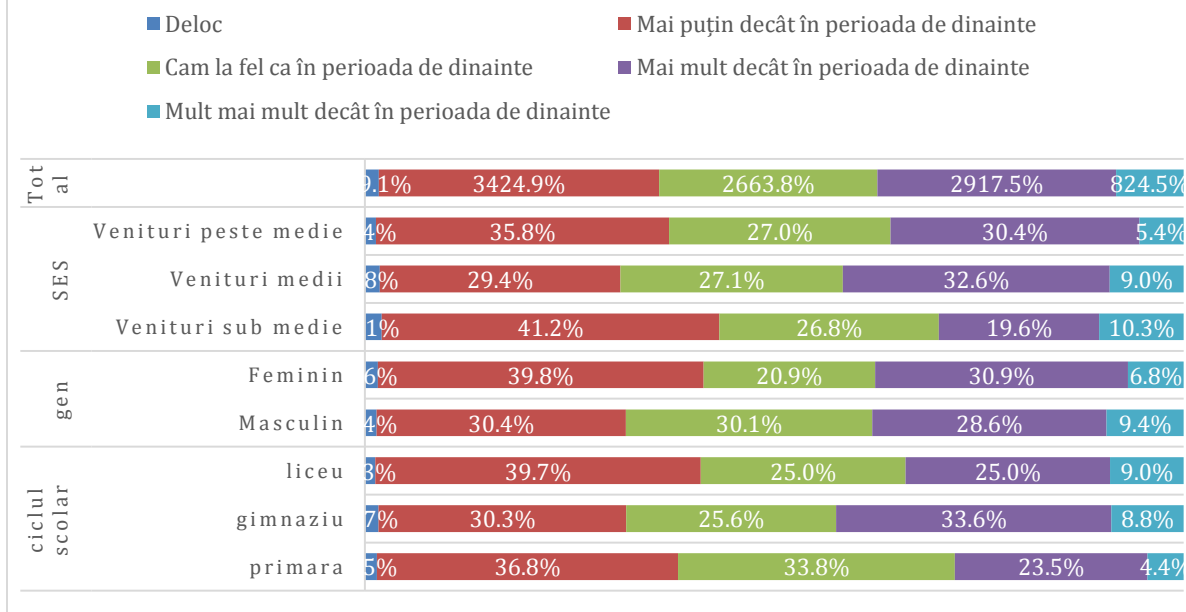
Timpul petrecut pe activități școlare în perioada COVID-19

Figura 7 arată cum a variat timpul dedicat școlii în perioada pandemiei comparativ cu perioada anterioară. Variația este destul de echilibrată, *fiind în proporții aproape egale (în jur de 30%) copiii care au declarat că au dedicat mai puțin timp școlii, cei care declară că au dedicat cam aceeași durată și cei care declară că au dedicat mai mult timp școlii* în perioada pandemiei față de perioada anterioară. 8% afirmă că au dedicat mult mai mult timp școlii în această perioadă și sub un procent că nu au dedicat deloc timp școlii.

Elevii de liceu sunt cei care spun în cea mai mare proporție că au dedicat mai puțin timp școlii (aproape 4 din 10), dar tot printre elevii de liceu sunt și cei care spun că au dedicat mult mai mult timp școlii în această perioadă (aproape 1 din 10), ceea ce probabil poate fi explicat prin implicarea diferită a liceelor în activitățile școlare online în perioada pandemiei. Elevii provenind din familii cu venituri medii declară în cea mai mare proporție o implicare mai mare sau mult mai mare decât înainte (41,6%), în timp ce cei provenind din familii cu venituri sub-medie declară în cea mai mare proporție o implicare mai redusă (41%).

Figura 7: Timpul petrecut de copii pentru școală în perioada „statului acasă” în comparație cu perioada anterioară

Timpul petrecut pentru școală în perioada „statului acasă”

Nota 15: QC11: Comparativ cu perioada de dinainte, cât de mult ai avut de lucru pentru școală în perioada în care școala a fost închisă din cauza noului coronavirus (te rugăm să socotești atât timpul pe care îl petreceai online, cu profesorii, dacă era cazul, cât și timpul pe care îl petreceai pentru teme)? (n=473)

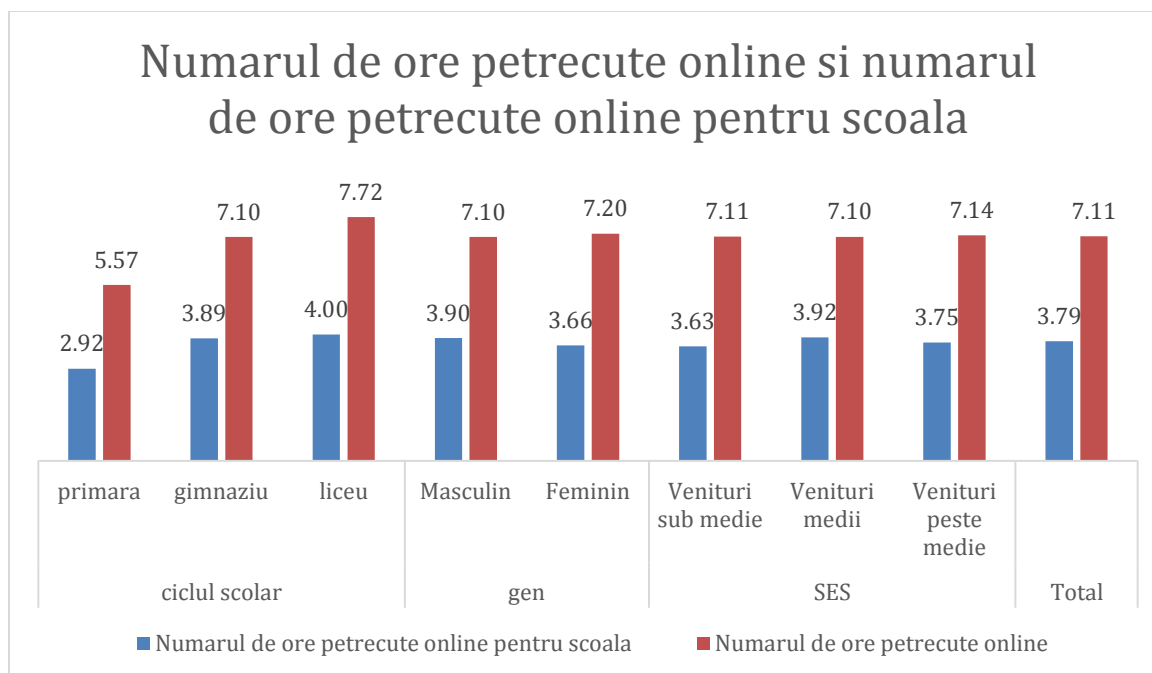
Timpul petrecut de copii online este în general privit într-o manieră dezaprobată, deși mulți cercetători (e.g. Blum-Ross & Livingstone, 2018), inclusiv autoarea acestui raport (Velicu et al., 2014), au arătat că o utilizare mai crescută (timp online mai mare) dă seama de competențe digitale mai mari și uneori de beneficii în viața reală mai mari, ceea ce reprezintă al treilea nivel de diviziune digitală (Helsper & van Deursen, 2015). Totuși, dat fiind că în perioada crizei majoritatea vieții noastre s-a mutat online, ne așteptăm ca timpul petrecut online de către copii să fi crescut considerabil.

Figura 8 arată timpul petrecut online, care *la nivelul întregului eșantion este de 7,11 ore din care cel petrecut online pentru școală este de 3,79 ore* (timpul online a fost măsurat în ore așa că am preferat raportarea mediei în formatul acesta și nu transformată în minute). Creșterea este de mai mult decât dublu față de datele din 2018 când, pe un eșantion reprezentativ la nivelul României (deci incluzându-i și cei cu acces limitat la internet, vezi Velicu et al., 2019, Smahel et al., 2020), media de timp online era de aproape 3 ore.

Elevii de liceu raportează o medie mult mai mare decât cei din ciclul primar (cu mai mult de 2 ore); în funcție de gen și de statusul socio-economic nu există variații majore.

Cam jumătate din timpul online este însă dedicat școlii, cu 3,79 ore la nivelul eșantionului și fără variații foarte mari în funcție de cele trei variabile considerate (puțin mai mult de o oră fiind variația dintre ciclul primar și cel liceal).

Figura 8: Numărul de ore petrecute de copii online și numărul de ore petrecute online pentru activități școlare pe perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic

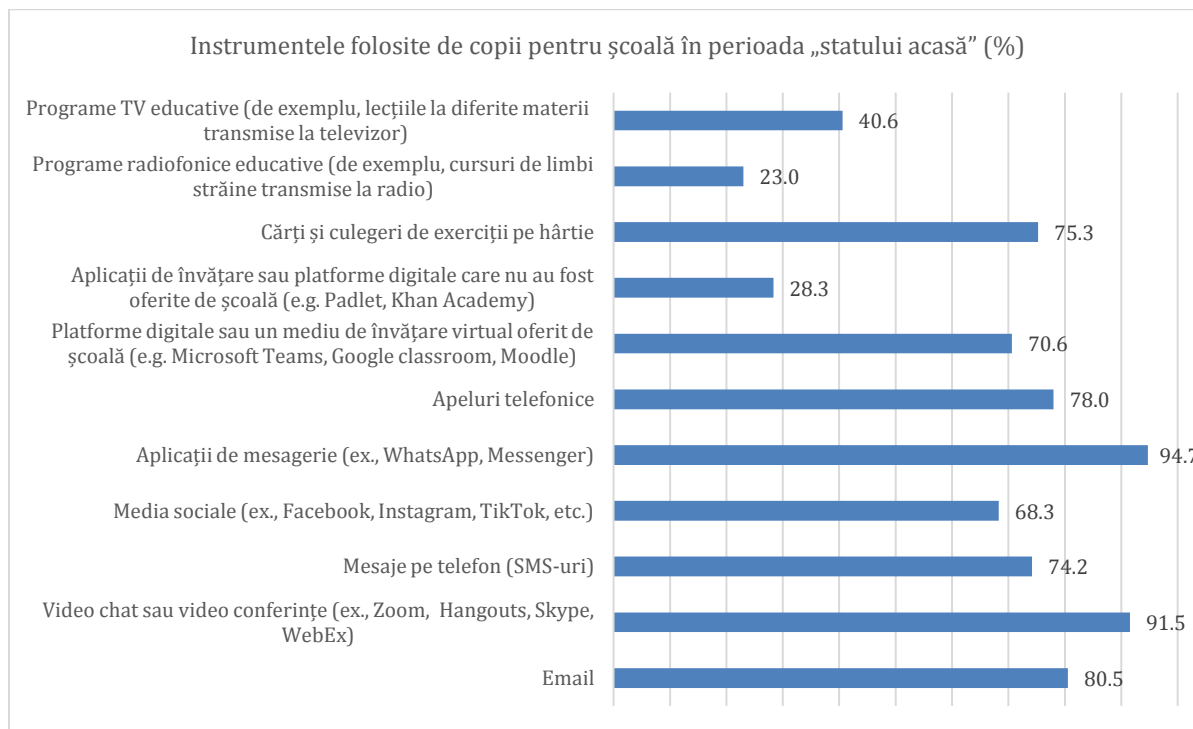
Nota 16: QC2: În perioada “statului acasă”, într-o zi obișnuită din timpul săptămânii, cam câte ore petreceai pe internet sau folosind tehnologiile digitale? Prin “tehnologii digitale” înțelegem tabletă, calculator, smartphone sau orice alt dispozitiv digital pe care obișnuiești să îl folosești. Te rugăm să indici numărul total de ore (de exemplu, 1, 2, 3...). QC3: Din numărul total de ore pe care îl petreceai online în perioada “statului acasă”, câte ore petreceai online sau folosind tehnologiile digitale doar pentru activități care țineau de ȘCOALĂ? (n=518)

Instrumentele educaționale folosite de copii în perioada „statului acasă”

Pentru că a existat o mare varietate de instrumente și materiale folosite în scopuri educaționale în timpul pandemiei, am vrut să măsurăm preponderența câtorva dintre cele mai frecvente sau cunoscute, fie ele digitale sau nu. Figura 7 prezintă un tablou de ansamblu al tuturor acestor instrumente. *Cele mai folosite au fost aplicațiile de mesagerie online, folosite de aproape 95% dintre respondenți în legătură cu activitățile școlare, urmate de aplicațiile de video chat sau video conferințe (9 din 10) și de email (8 din 10).* Cele mai puțin folosite au fost programele educaționale radiofonice (mai puțin de un sfert) și platforme digitale educaționale mai avansate care nu au fost de către școală (i.e. cele menite învățării individuale, cum ar fi Khan Academy).

În jur de trei sferturi dintre copii au folosit instrumente de învățare tradițională, de tipul cărților sau al culegerilor în format fizic, iar 78% au folosit apelurile telefonice în acest sens. Aceste rezultate se aliniază foarte mult cu rezultatele cercetării calitative întreprinse ca parte a proiectului KiDiCoTi, rezultate care vor fi prezentate într-un raport ulterior.

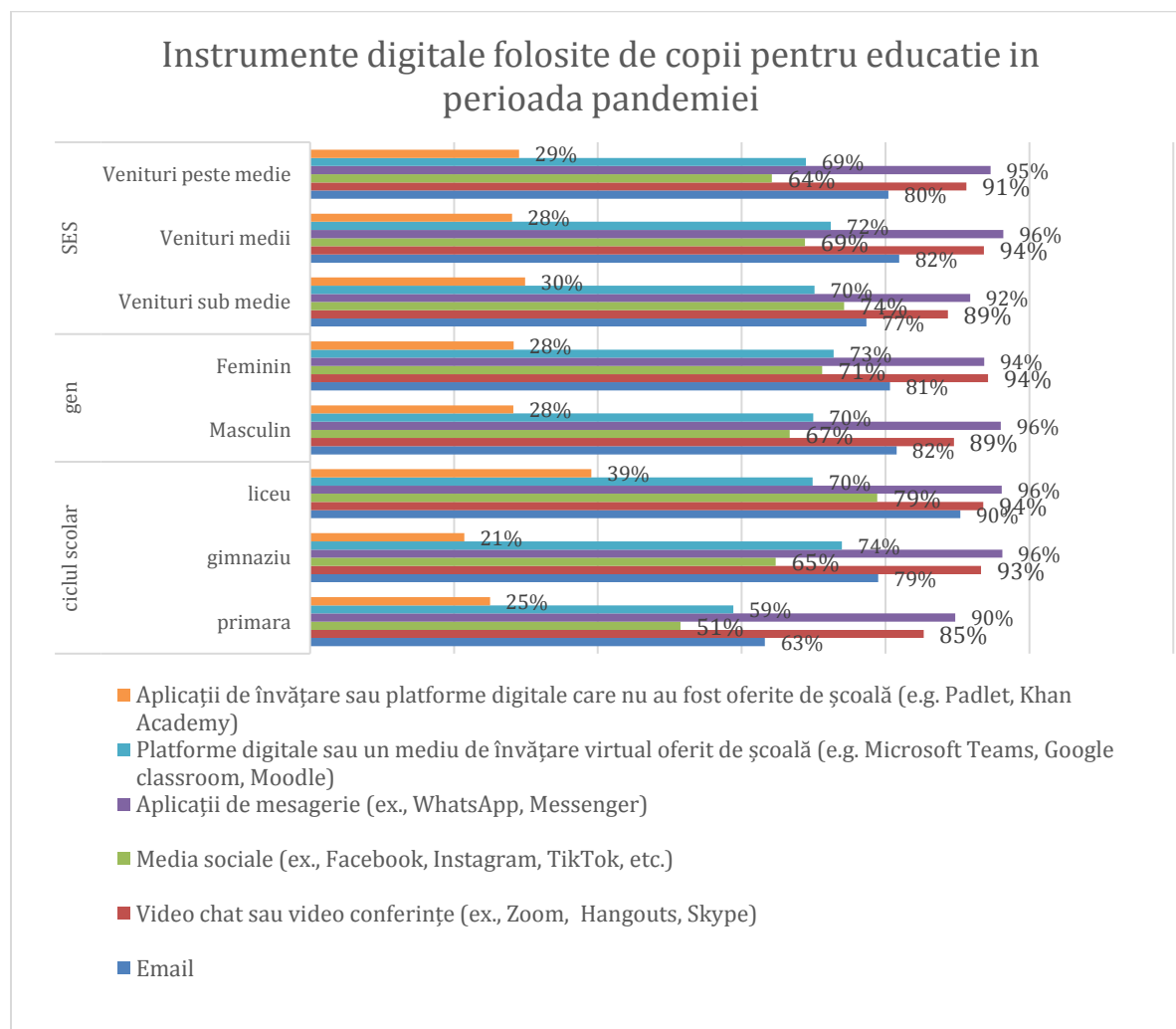
Figura 9: Instrumente digitale și non digitale folosite de copii pentru școală/ educație în perioada „statului acasă”

Nota 17: Q12: În perioada în care școala a fost închisă din cauza noului coronavirus, ai folosit următoarele aplicații sau soluții pentru activitățile școlare? (mai multe răspunsuri posibile) (n=473)

Figura 10 și Figura 11 arată cum au variat folosirea instrumentelor digitale și a celor non-digitale cu cele trei variabile socio-demografice descriptive. Astfel, în funcție de ciclul școlar (și deci, de vârsta copilului), se remarcă faptul că la școala primară a existat o mai mică folosire a platformelor de media sociale față de ciclul liceal (51%, față de 79%). Nu putem însă să nu remarcăm faptul că acest procent de 51% este foarte mare în sine, ținând cont de faptul că sub 13 ani copiii nu ar trebui să aibă acces la astfel de aplicații, conform „Termenilor și condițiilor” sub care acestea operează. Faptul că aceasta limită nu este respectată de copiii din România care sunt prezenți de la cele mai mici vârste pe Facebook a fost deja confirmat de studii anterioare (vezi Velicu et al., 2019, Velicu et al., 2014). Ceea ce însă ar trebui să fie un punct de reflecție pentru legiuitori este faptul că învățătorii au folosit aceste platforme pentru școală, interferând în acest fel câteodată cu practicile de parenting digital care erau stabilite în unele familii (altfel spus, părinții care anterior interziseseră copiilor să aibă un cont pe o platformă de media sociale au fost „forțați” de practicile profesorilor să permită copiilor să își facă cont sau măcar să permită accesul de pe contul părinților). Există de asemenea posibilitatea ca unele dintre aceste grupuri de pe Facebook sau WhatsApp să nu fi fost securizate corespunzător, ceea ce ar expune copiii la riscuri online suplimentare.

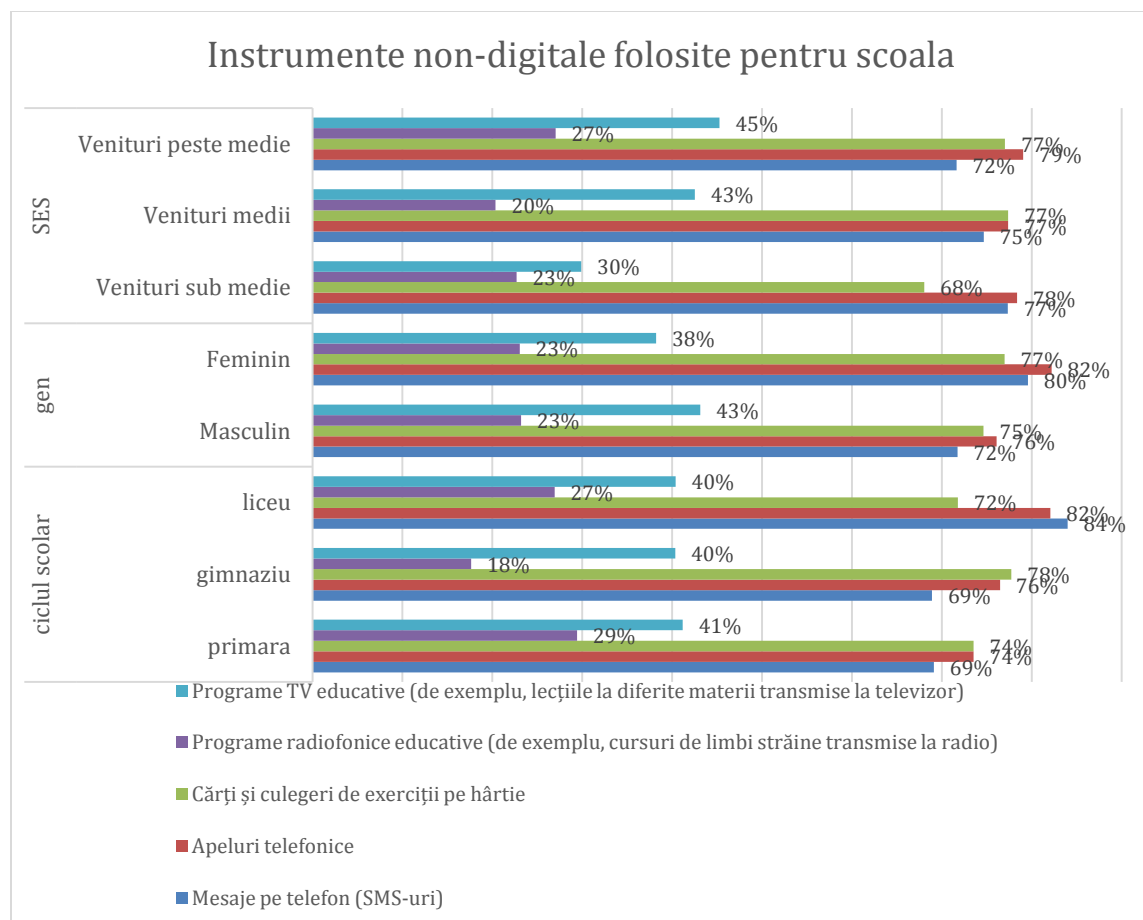
Figura 10: Instrumente digitale folosite de către copii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socioeconomic

Nota 18: QC12: În perioada în care școala a fost închisă din cauza noului coronavirus, ai folosit următoarele aplicații sau soluții pentru activitățile școlare? (mai multe răspunsuri posibile) (n=473)

În ceea ce privește folosirea instrumentelor non-digitale, Figura 11 arată că, odată cu vârsta copiilor, scade ușor folosirea canalelor de comunicare interpersonală (apeluri telefonice și SMS-uri) și că folosirea programelor TV educative scade cu statusul socio-economic (de la 54% la 30%), arătând o privare a copiilor provenind din familii cu venituri sub-medie de o formă de educație care le este totuși accesibilă fără costuri suplimentare (i.e. programele TV educaționale). Cărțile și materialele pe hârtie sunt la rândul lor mai puțin folosite de cei provenind din familii cu venituri reduse, dar acest lucru poate fi explicat prin costurile suplimentare ale acestor materiale.

Figura 11: Instrumente non-digitale folosite de către copii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socioeconomic

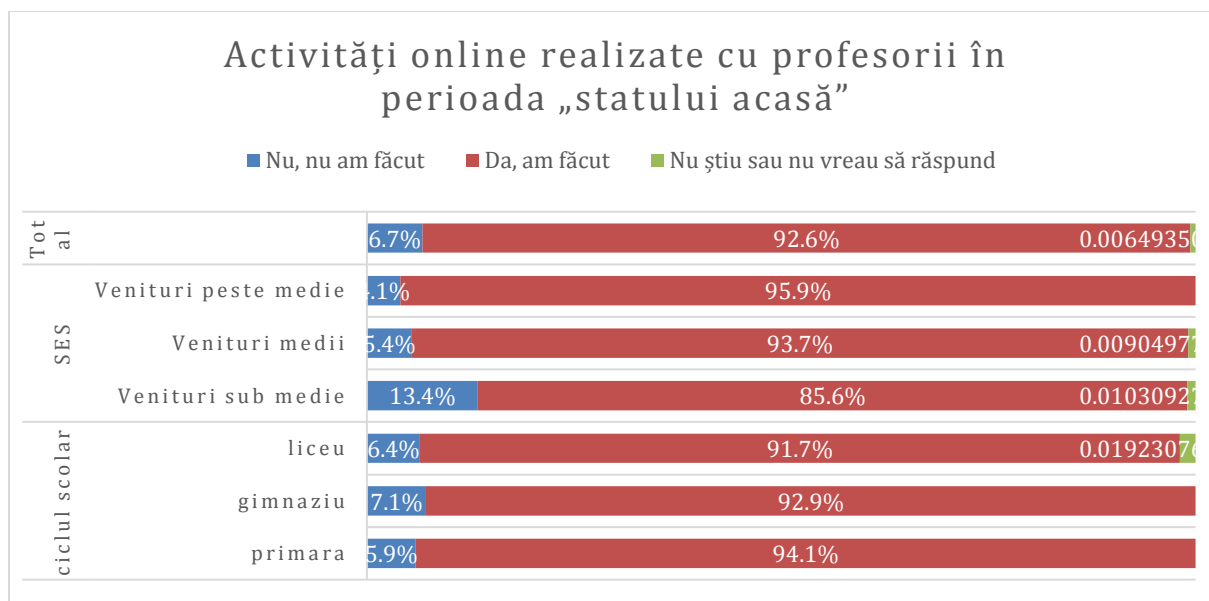

Nota 19: QC12: În perioada în care școala a fost închisă din cauza noului coronavirus, ai folosit următoarele aplicații sau soluții pentru activitățile școlare? (mai multe răspunsuri posibile) (n=473)

Existând o așa de mare varietate a modului în care profesorii și familiile au abordat școala la distanță în primăvara lui 2020 în contextul pandemiei COVID-19, am vrut să vedem câți dintre copiii au avut activități online cu profesorii lor, indiferent de frecvența sau forma pe care aceste activități au luat-o. Figura 12 indică faptul că doar 6,7% dintre copiii spun că nu au avut nicio activitate cu profesorii în acea perioadă. Situația variază destul de mult cu statusul socio-economic, 13,4% dintre cei cu venituri sub-medie față de doar 4,1% dintre cei cu venituri peste medie, arătând o adâncire a diviziunii sociale prin limitarea unor activități educaționale pentru cei deja dezavantajați. Cu ciclul de școlarizare nu există variații semnificative.

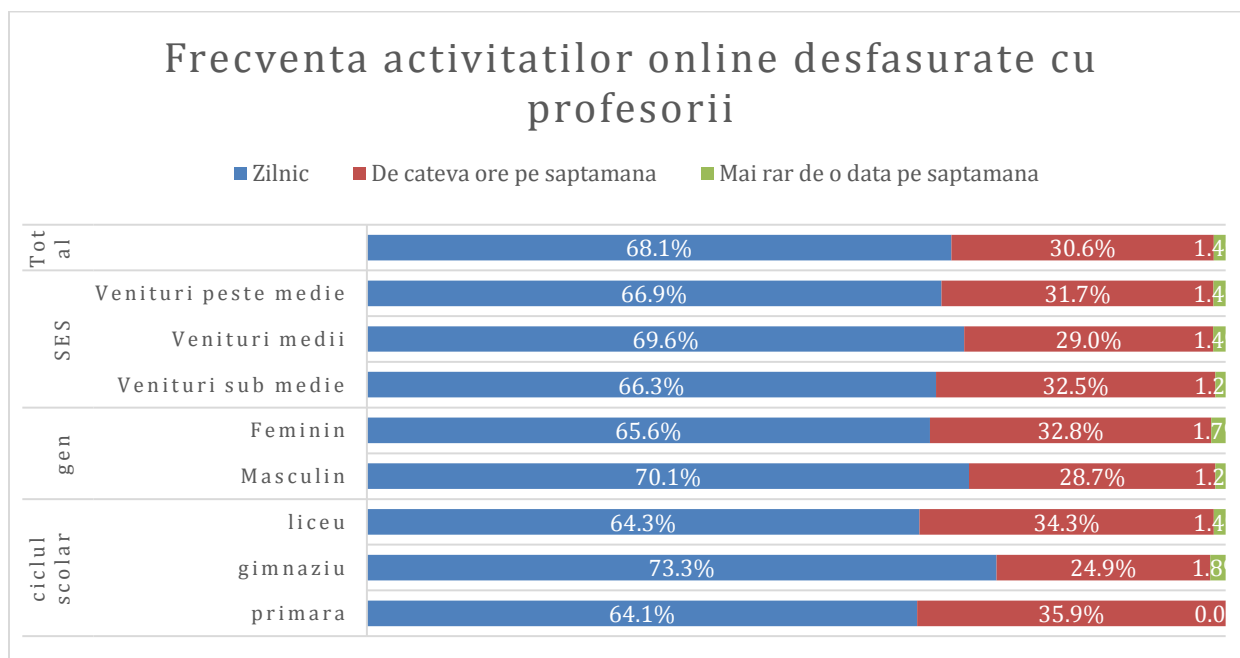
Figura 13 arată că, dintre cei care au declarat că au avut activități online cu profesorii, 68% au avut astfel de activități zilnic (nu se știe însă dacă aceasta s-a întâmplat în întreaga perioadă sau doar parțial) și aproape 3 din 10 săptămânal, dar nu zilnic. Doar 1,4% declară că aceste activități au fost mai rar decât săptămânal.

Figura 12: Copii care au făcut și cei care nu au făcut activități online cu profesorii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar și statusul socio-economic

Nota 20: Q13: Ai făcut activități online cu profesorii tăi (cum ar fi ore ținute online sau video conferințe, cu întreaga clasă, sau în grupuri mai mici sau doar tu cu profesorul) în perioada în care școala a fost închisă din cauza noului coronavirus? (n=473)

Figura 13: Frecvența activităților online desfășurate împreună cu profesorii în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic

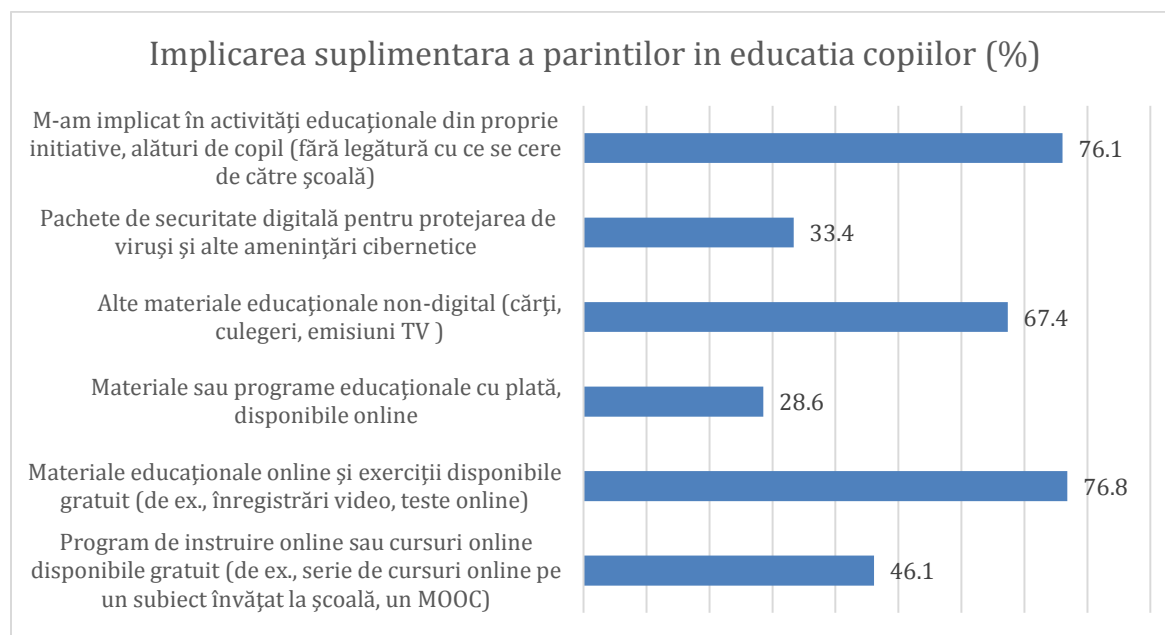

Nota 21: Q13A: Dacă “da”: Te rugăm specifică cât de des au avut loc aceste activități. (n=437)

Implicare părinților în activitățile educaționale

Dincolo de oferta școlii, un rol important în educarea copiilor îl au părinții, fie prin procurarea de materiale educaționale, fie prin implicarea acestora în activități educaționale. Figura 14 arată o imagine de ansamblu asupra acestei implicări parentale în educația copiilor, cu răspunsuri primite de la părinți. Astfel, mai mult de trei sferturi dintre părinți declară că s-au implicat în diverse activități educaționale, altele decât cele cerute de școală și un procent asemănător declară că i-a oferit copilului materiale educaționale online disponibile gratuit. Cei mai puțini părinți declară că au oferit copiilor materiale educaționale disponibile contra cost, rezultate care confirmă studii anterioare care au arătat reticența părinților români de a plăti pentru materiale educaționale online (Velicu & Mitarcă, 2016).

Figura 14: Implicarea suplimentară a părinților în educația copiilor (prin activități sau procurarea de echipamente / materiale), dincolo de cerințele școlii

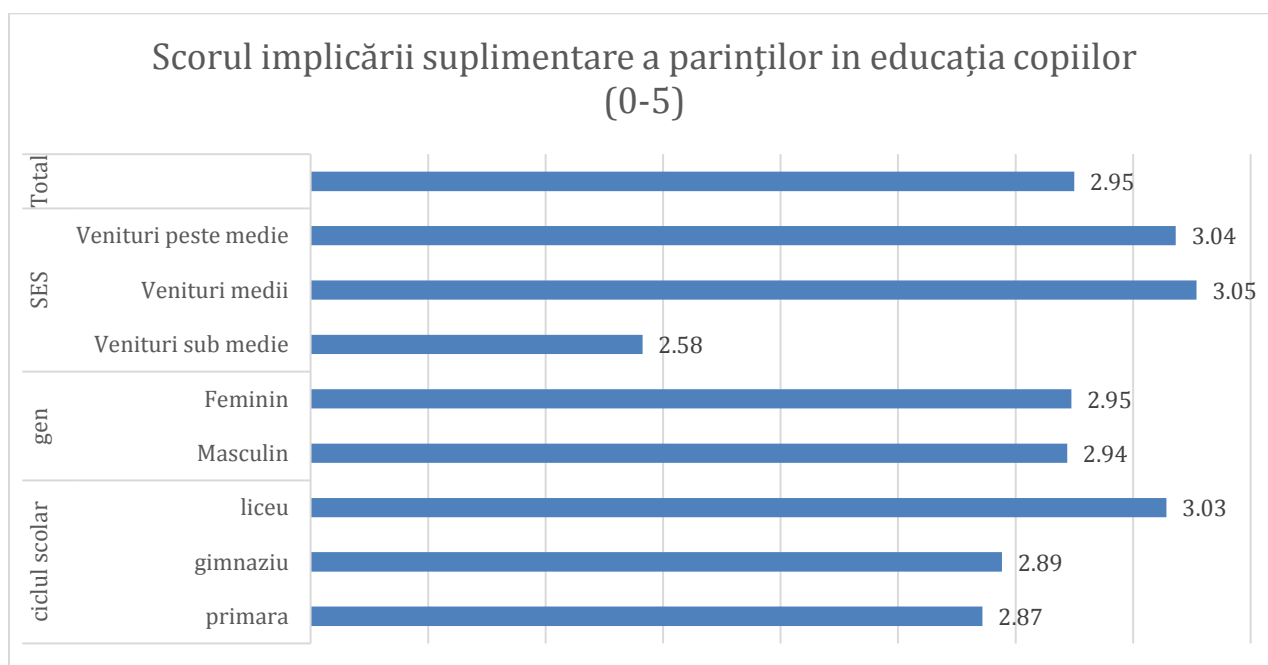

Nota 22: Q14: Dincolo de ce v-a oferit școala, dacă este cazul, pe care dintre următoarele le-ați mai folosit dvs., pentru educația copilului, în perioada "statului acasă"? (n=518)

Figura 15 arată cum variază implicarea părinților în eșantion. În acest sens am calculat un scor al implicării parentale, obținut prin însumarea răspunsurilor afirmative de la itemii întrebării Q14; am exceptat din acest scor itemul care se referea la pachetele de securitate digitală, deoarece acesta ar fi măsurat atât implicarea educațională a părinților, cât și nivelul lor de competențe digitale.

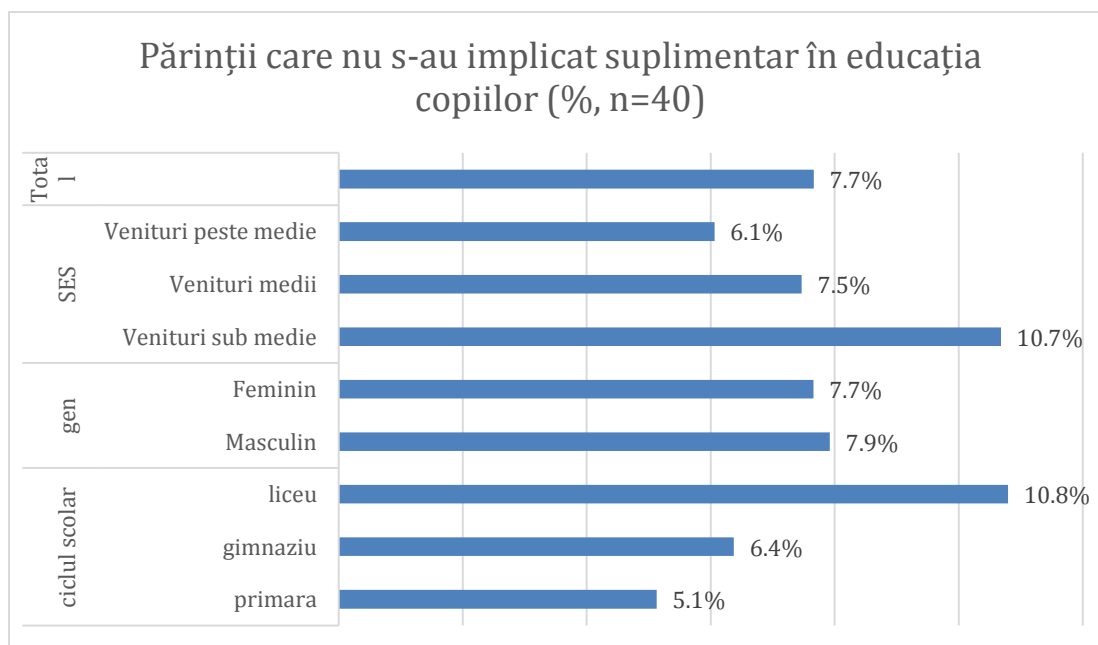
Proape 3 este scorul implicării parentale (valori posibile între 0 și 5) la nivelul întregului eșantion, cu variații mari în ceea ce privește statusul socio-economic (posibil explicate de limitările financiare ale părinților) și de asemenea cu variații în funcție de ciclul de școlarizare (cu o implicare mai mică a părinților elevilor de liceu față de ceilalți).

Figura 15: Media scorului implicării suplimentare a părinților în educația copiilor (1-5), în funcție de ciclul școlar, genul copilului și status socio-economic

Nota 23: Q14: Dincolo de ce v-a oferit școala, dacă este cazul, pe care dintre următoarele le-ați mai folosit dvs., pentru educația copilului, în perioada „statului acasă”? (obținut prin însumarea itemilor de la Q14, cu excepția achiziționării pachetelor de securitate digital) (n=518)

Figura 16: Părinții care nu s-au implicat suplimentar în educația copilului dincolo de cerințele școlii, în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul economic.

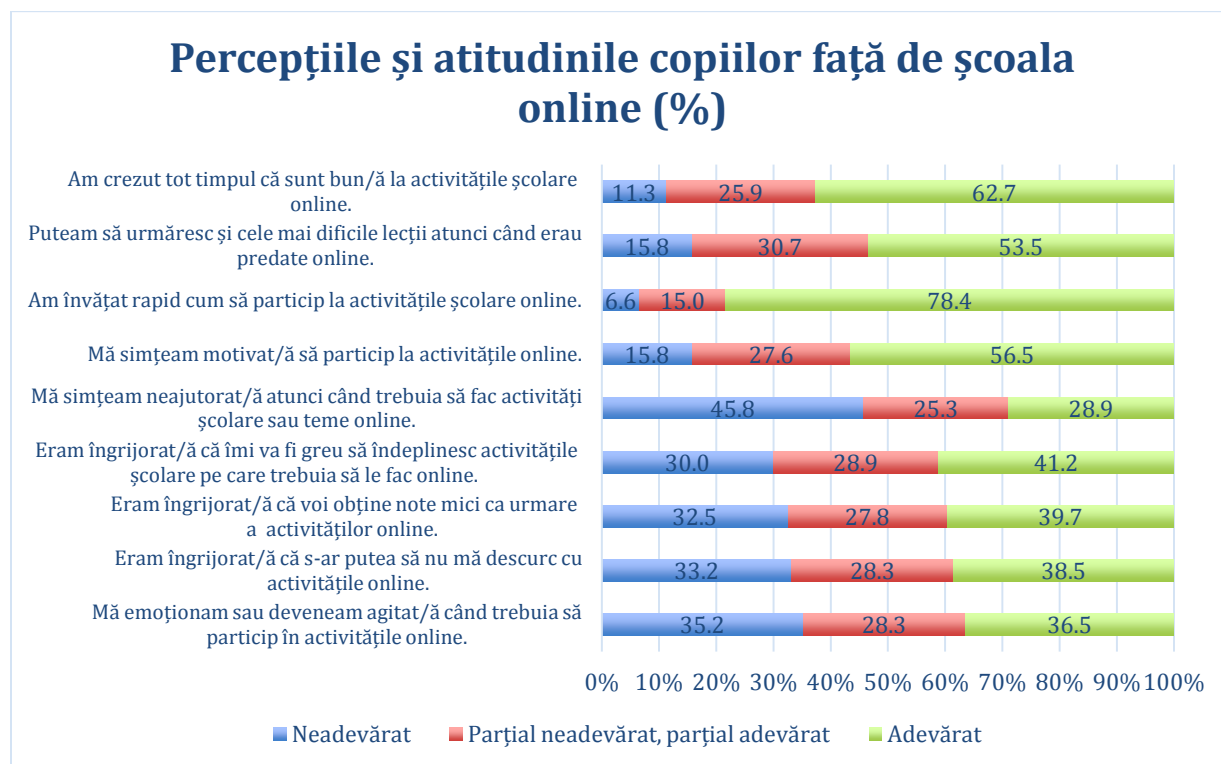
Nota 24: Dincolo de ce v-a oferit școala, dacă este cazul, pe care dintre următoarele le-ați mai folosit dvs., pentru educația copilului, în perioada „statului acasă”? „Nu m-am implicat în activități educaționale suplimentare cu copilul – dincolo de ce s-a cerut la școală” (n=518)

Totuși, un procent de 7,7% (reprezentând 40 de cazuri) dintre părinții intervievați au declarat că nu s-au implicat suplimentar în educația copiilor. Deși Figura 16 arată cum sunt distribuiți acești părinți în eșantion în funcție de variabilele descriptive folosite în acest raport, dat fiind numărul redus de cazuri (sub 50), nu vom comenta procentele.

Percepțiile și atitudinile copiilor și ale părinților față de școala online, în perioada „statului acasă”

Dincolo de o descriere factuală a modului cum au folosit copiii tehnologia digitală în relație cu școala online, un aspect de interes pentru acest proiect a fost reprezentat de percepțiile și atitudinile copiilor și ale părinților față de această formă de școală la distanță impusă de pandemie. În secțiunea aceasta vom discuta astfel de aspecte.

Figura 17: Percepțiile și atitudinile copiilor față de școala online pe perioada „statului acasă”

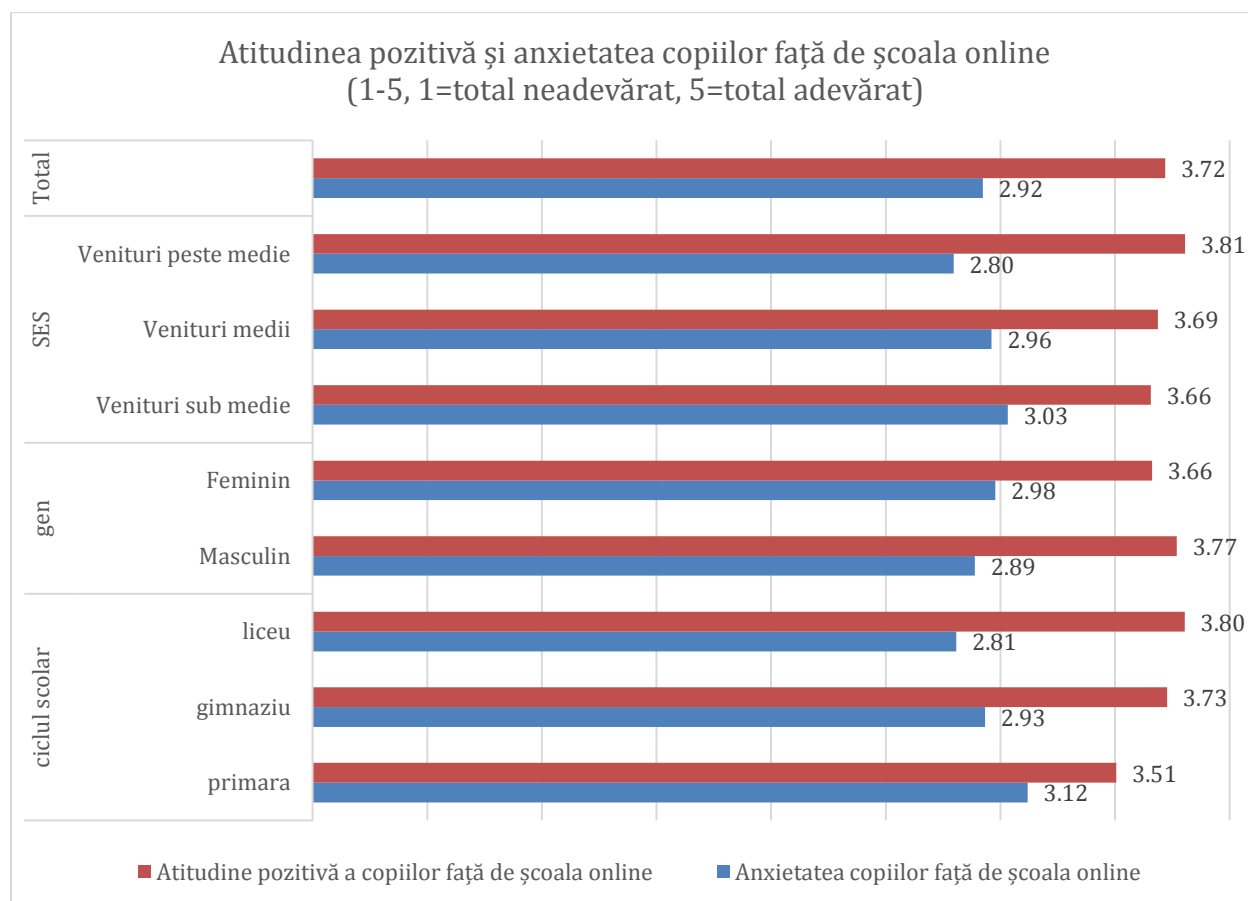

Nota 25: QC15: Mai jos sunt o serie de afirmații care descriu ce ai fi putut simți atunci când aveai activități online pentru școală (cum ar fi ore online sau video conferințe), alături de profesori și colegi, în timpul crizei noului coronavirus. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “total neadevărat” și 5 înseamnă “foarte adevărat”, te rugăm să indici cât de adevărate sunt aceste afirmații în ceea ce te privește. (n=473)

Așa cum arată Figura 17, *majoritatea copiilor au avut o atitudine mai degrabă pozitivă față de școala online*, mai mult de jumătate declarând că puteau urmări lecțiile desfășurate online, și mai mult de 6 din 10 exprimând încrederea de sine cu referire la participarea lor la școala online. 78% au declarat că au învățat rapid cum să participe la activitățile școlii online. Totuși, *aproape 16% nu puteau urmări /înțelege lecțiile predate online* și un *procent asemănător declară că nu se simțea motivat să participe la aceste lecții*.

Întrebați despre percepțiile negative pe care le-ar fi putut avea față de această formă de educație, *în jur de 4 din 10 au declarat că erau îngrijorați că le va fi greu să îndeplinească activitățile școlare în această formă*, că ar putea obține note mai mici datorită formei online de învățare sau că s-ar putea să nu facă față activităților online. *36% dintre respondenți declară că școala online i-a solicitat emoțional*, procentul fiind contrabalansat de cei care au negat astfel de manifestări emotive (35%).

Figura 18: *Indexul atitudinii pozitive și cel al anxietății copilului față de școala online în timpul „statului acasă”, în funcție de ciclul primar, gen și status socio-economic*

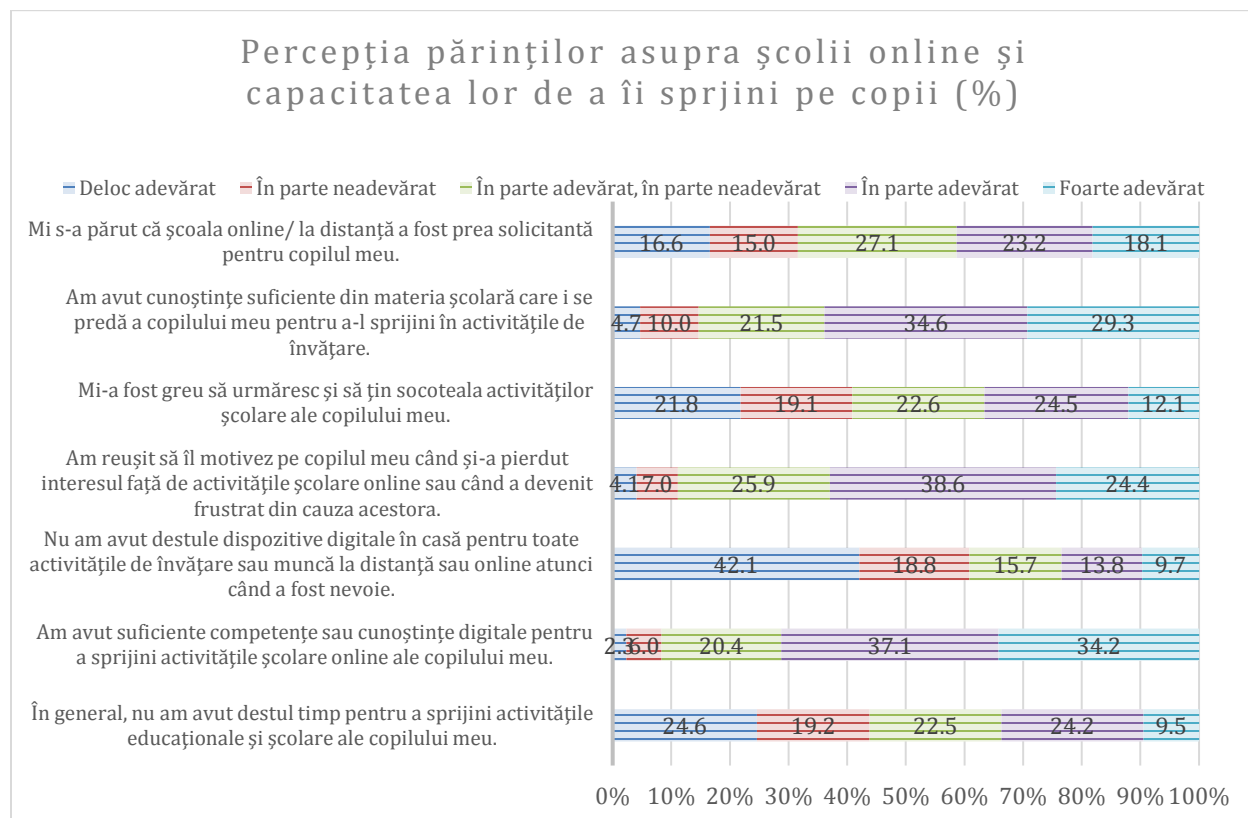

Nota 26: *Cei doi indecși au fost creați din QC15 prin calcularea mediei răspunsurilor la variabilele care măsurau atitudinea pozitivă (Mă simțeam motivat/ă să particip la activitățile online; Am învățat rapid cum să particip la activitățile școlare online; Puteam să urmăresc și cele mai dificile lecții atunci când erau predate online; Am crezut tot timpul că sunt bun/ă la activitățile școlare online) și a cele care măsurau anxietatea copilului în fața școlii online: Mă emoționeam sau deveneam agitat/ă când trebuia să particip în activitățile online; Eram îngrijorat/ă că s-ar putea să nu mă descurc cu activitățile online; Eram îngrijorat/ă că voi obține note mici ca urmare a activităților*

online; Eram îngrijorat/ă că îmi va fi greu să îndeplinesc activitățile școlare pe care trebuia să le fac online; Mă simțeam neajutorat/ă atunci când trebuia să fac activități școlare sau teme online. (n=473)

Figura 18 prezintă modul cum variază atât atitudinea pozitivă (cu un scor total de 3,7 la nivelul întregului eșantion), cât și anxietatea copiilor (scor total 2,9) față de școala online. Astfel, o dată cu creșterea veniturilor familiei, crește scorul atitudinii pozitive și scade cel al anxietății. Aceeași tendință o regăsim și în funcție de ciclul școlar. Astfel, *cei cu venituri mici, cei din ciclul primar și fetele au avut scoruri ale anxietății mai mari* decât restul. Corelativ, *elevii de liceu, cei cu venituri peste medie și băieții au avut scoruri ale atitudinii pozitive mai mari* față de ceilalți.

Figura 19: Percepția părinților asupra școlii online și capacitatea părinților de a-i sprijini pe copii în activitățile școlare în timpul „statului acasă”

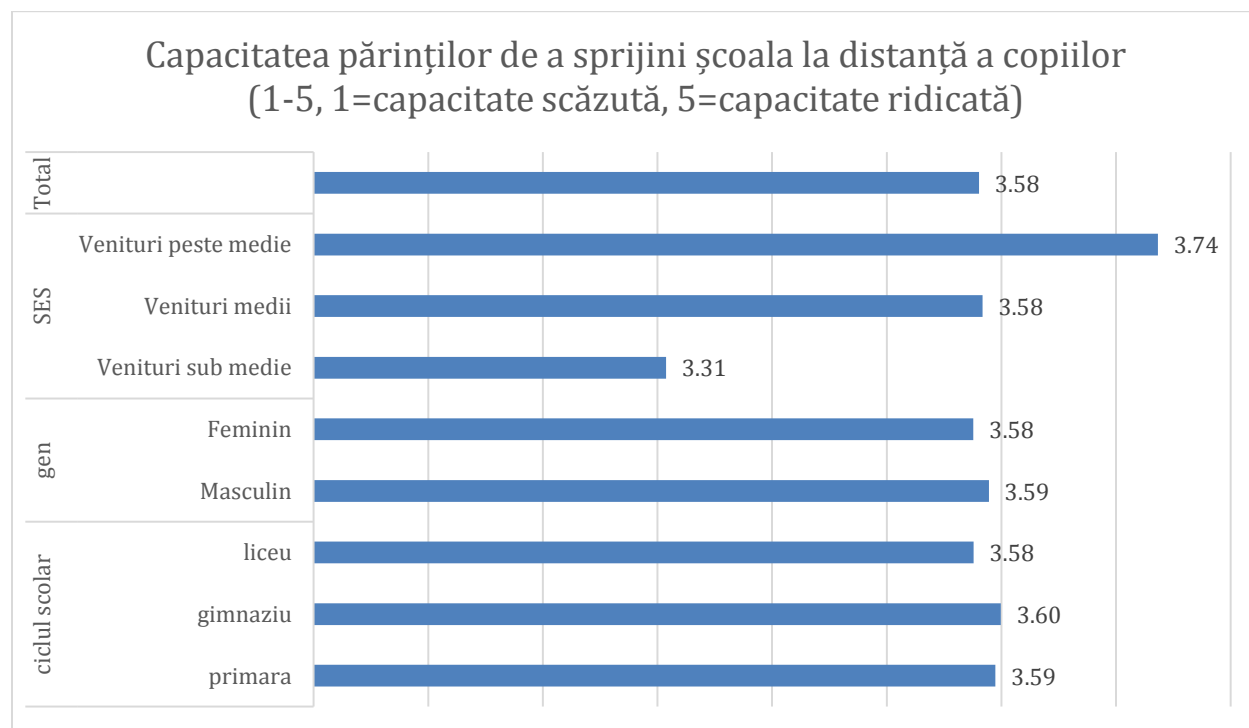

Nota 27: Q15: Mai jos veți găsi câteva afirmații despre școala desfășurată la distanță sau online, în perioada “statului acasă”. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “deloc adevărat” și 5 înseamnă “foarte adevărat”, vă rugăm să evaluați cât de adevărate sunt următoarele afirmații în ceea ce vă privește. (n=518)

Figura 19 prezintă modul în care au perceput școala online a copiilor părinții acestora. Mai mult de 4 din 10 dintre părinți consideră că aceasta a fost prea solicitantă pentru copiii lor, în timp ce 3 din 10 consideră că această afirmație nu se potrivește cu situația copiilor lor. În general părinții din eșantion se declară satisfăcuți cu capacitatea lor de a își sprijini copiii în școala online, 71% declarând că au avut competențele digitale necesare, 64% că au avut suficiente cunoștințe din materiile școlare și 63% că au reușit să îi motiveze pe copii în această activitate. În jur de un sfert dintre părinți admit însă că nu au avut suficiente dispozitive digitale necesare pentru școala online

a copiilor și munca la distanță a adulților din gospodărie, în timp ce 37% spun că le-a fost greu să urmărească activitățile online ale copiilor. *O treime dintre părinți spun că nu au avut suficient timp pentru a-i sprijini pe copii în școala online*, ceea ce, așa cum a arătat cercetarea noastră calitativă, a fost cu atât mai evident în cazul familiilor monoparentale sau a celor care prestau munci intelectuale ale căror sarcini de serviciu s-au menținut în totalitate (uneori chiar cu sarcini suplimentare date de raportarea la distanță) pe perioada crizei.

Figura 20: Scorul total al capacității părinților de a sprijini copilul în activitățile online în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic

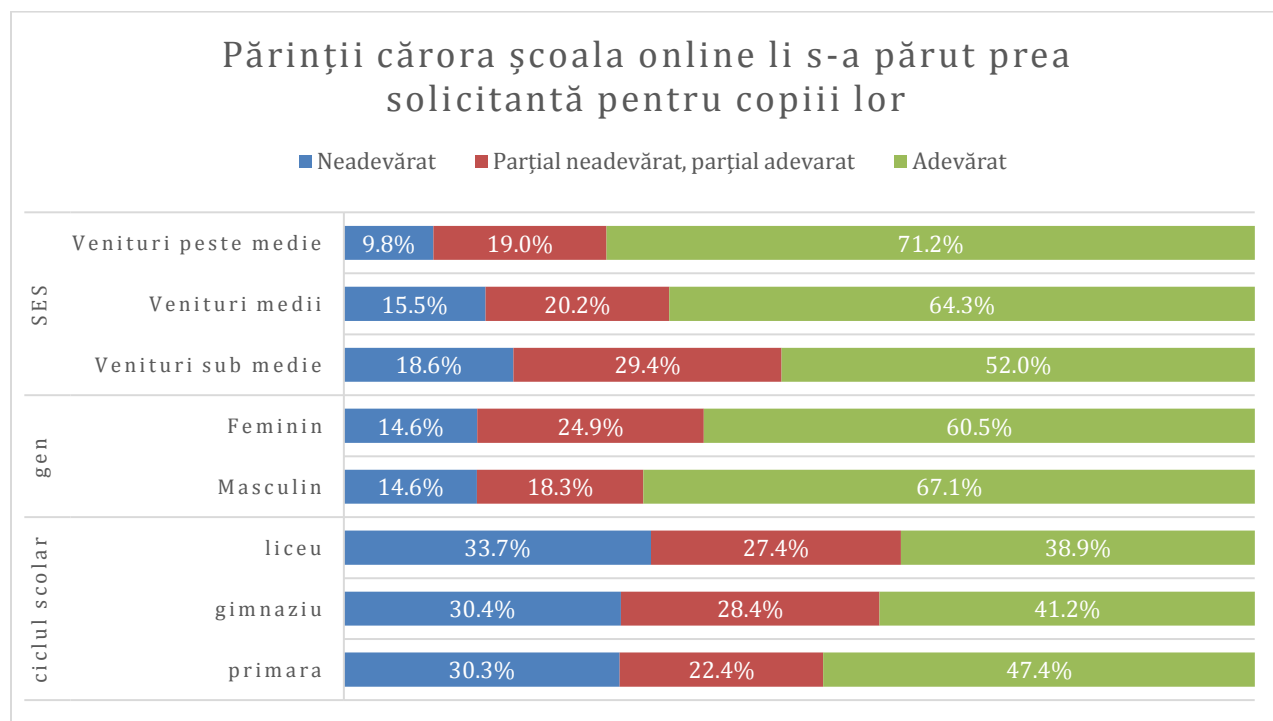
Nota 28: Indexul a fost creat din media răspunsurilor de la întrebarea Q15, cu excepția variabilei care măsoară atitudinea (Mi s-a părut că școala online/ la distanță a fost prea solicitantă pentru copilul meu); Variabilele care în întrebare erau formulate negativ au fost inversate pentru calcularea acestui index. (n=518)

Un scor de ansamblu al capacității părinților de a-și sprijini copiii în activitățile impuse de școala la distanță arată (Figura 20) că acestea *variază cu statusul socio-economic, de la 3,74 în cazul părinților cu venituri peste medie, la 3,31 la cei cu venituri sub-medie*.

Figura 21 prezintă care sunt părinții care au perceput școala online ca fiind solicitantă pentru copiii lor. Astfel, proporțional, *mai mulți părinți cu copii din ciclul primar (47,4%) față de părinții elevilor de liceu (38,9%) declară că în percepția lor școala a fost prea solicitantă pentru copii*. La fel, *cei cu venituri peste medie (71%) declară în mai mare proporție față de cei cu venituri sub medie (52%) același lucru*. Totuși aceste rezultate trebuie interpretate însă cu grijă, putând fi explicate, parțial, printr-o implicare foarte diferită a școlilor în activități educaționale online pe perioada crizei, și în consecință, prin cerințele diferite impuse elevilor lor. Astfel, de

exemplu, școlile „bune”, unde este probabil să învețe copiii provenind din familii cu venituri peste medie este probabil să fi fost mai active și mai exigente decât alte școli, atât pentru că aveau profesori mai calificați și dotare materială, cât și pentru că își apărau prestigiul.

Figura 21: Percepția părinților asupra a cât de solicitantă a fost școala online/ la distanță pentru copiii lor, în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic

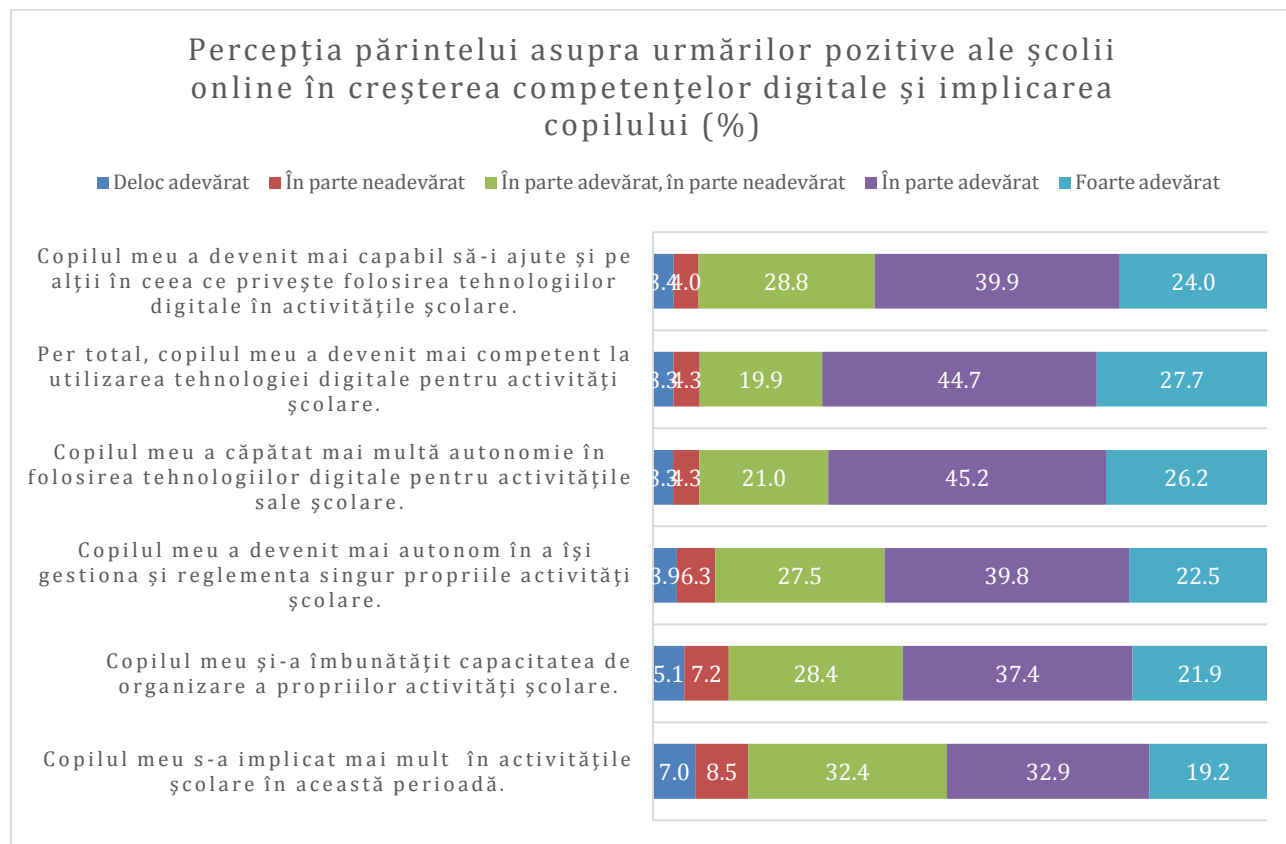

Nota 29: Q15: Mai jos veți găsi câteva afirmații despre școala desfășurată la distanță sau online, în perioada “statului acasă”. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “deloc adevărat” și 5 înseamnă “foarte adevărat”, vă rugăm să evaluați cât de adevărate sunt următoarele afirmații în ceea ce vă privește: „Mi s-a părut că școala online/ la distanță a fost prea solicitantă pentru copilul meu.” (n=518)

Dincolo de percepția unora dintre părinți precum că școala online ar fi fost prea solicitantă pentru copiii lor, așa cum arată Figura 22, majoritatea părinților sunt de acord că școala online a îmbunătățit semnificativ competențele digitale ale copiilor. În acord cu cadrul competențelor digitale DigCom (Vuorikari et al., 2016), acestea au fost măsurate la nivel de atitudine față de tehnologie, la nivelul autonomiei în utilizare și la nivelul capacității de a oferi ajutor și explicații altora.

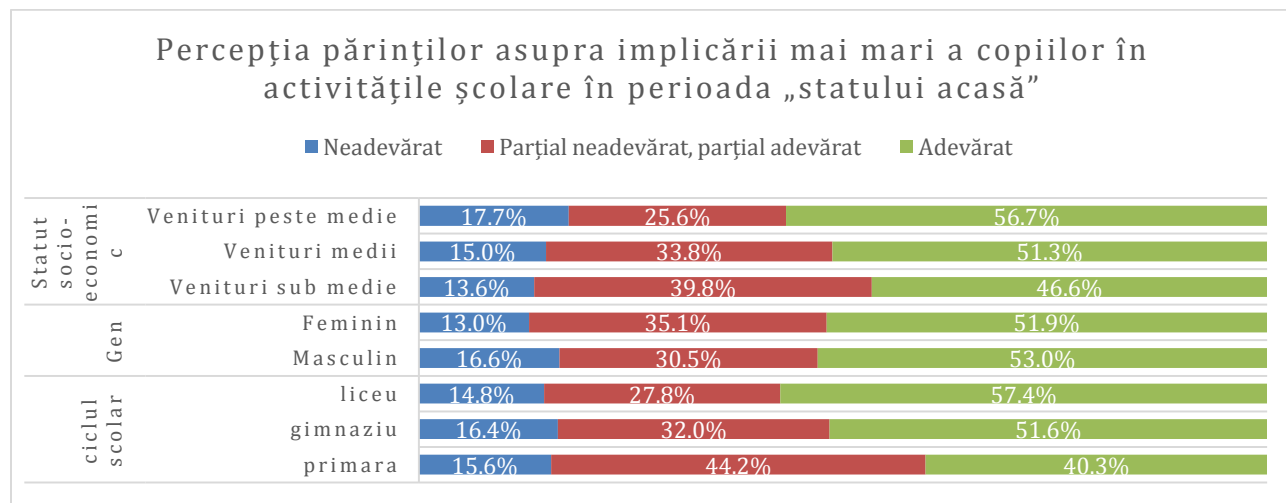
Aceeași Figura 22 arată că unul din doi părinți raportează o implicare mai mare a copiilor în activitățile școlare în această perioadă.

Figura 22: Percepția părintelui asupra creșterii competențelor digitale ale copiilor ca urmare a școlii online / la distanță din perioada „statului acasă”, precum și percepția asupra implicării copiilor în activități școlare în format la distanță

Nota 30: Q16: Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre învățarea online și la distanță din perioada “statului acasă”. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “nu este deloc adevărat” iar 5 înseamnă “foarte adevărat”, vă rugăm să evaluați cât de adevărate sunt aceste afirmații pentru copilul dvs. (n=518)

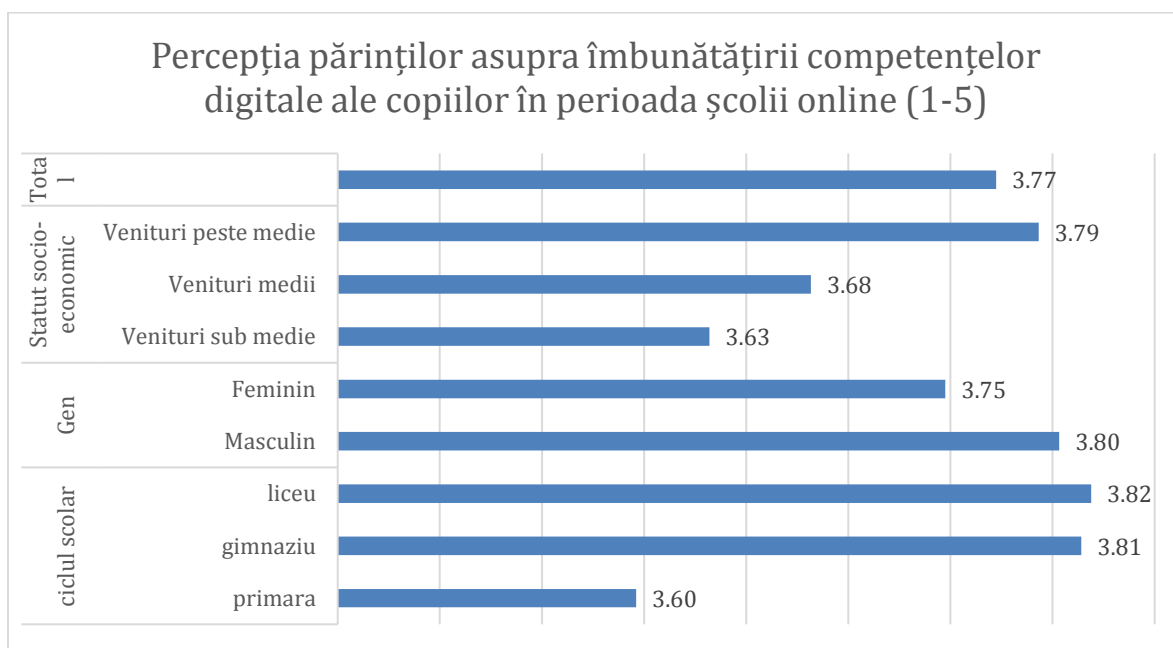
Figura 23: Percepția părinților asupra implicării copiilor în activitățile școlare în perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic

Nota 31: Q16: Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre învățarea online și la distanță din perioada „statului acasă”. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “nu este deloc adevărat” iar 5 înseamnă “foarte adevărat”, vă rugăm să evaluați cât de adevărate sunt aceste afirmații pentru copilul dvs: Copilul meu s-a implicat mai mult în activitățile școlare în această perioadă. (n=518)

Mai exact, așa cum arată Figura 23, părinții cu venituri peste medie și cei ai elevilor de liceu consideră în mai mare proporție decât ceilalți că a existat o mai mare implicare din parte copiilor lor în perioada școlii la distanță.

Figura 24: Percepția părinților asupra îmbunătățirii competențelor digitale ale copiilor ca urmare a școlii online/ la distanță din perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic

Nota 32: Indexul a fost creat din media răspunsurilor de la întrebarea Q16, cu excepția variabilei: Copilul meu s-a implicat mai mult în activitățile școlare în această perioadă. (n=518)

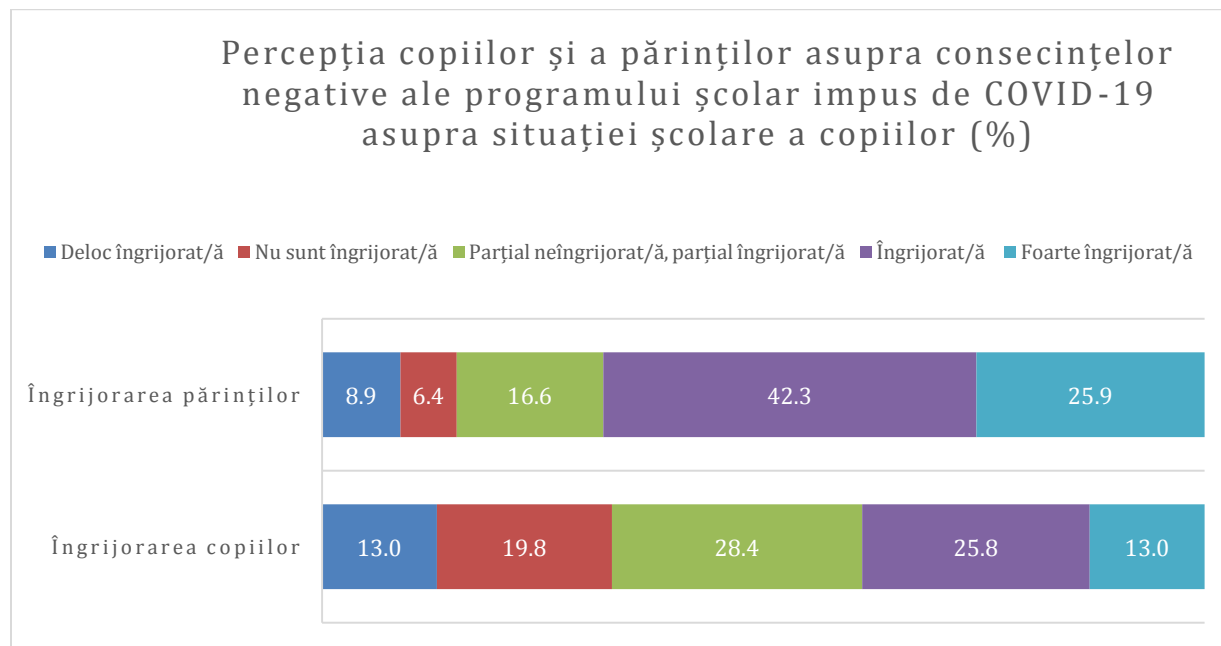
O imagine de ansamblu a modului cum variază percepția părinților despre îmbunătățirea competențelor digitale ale copiilor este oferită de Figura 24. Deși variațiile nu sunt mari, părinții elevilor de liceu, cei ai băieților și cei cu venituri peste medie raportează per ansamblu o îmbunătățire mai mare a competențelor digitale ale copiilor lor decât ceilalți părinți.

Percepția asupra consecințelor negative ale „statului acasă” asupra situației școlare a copiilor

A fost măsurată de asemenea îngrijorarea copiilor și a părinților cu privire la repercursiunile negative pe care școala la distanță le-ar avea asupra situației școlare (a copiilor). Figura 25 prezintă îngrijorările celor două grupuri. Astfel, cum era de așteptat, *părinții se arată în mai mare măsură îngrijorați (42% față de 26%) sau foarte îngrijorați (26% față de 13%)* de acest

aspect decât copiii lor. Chiar și așa, *procentul mare (aproape 4 din 10) al copiilor care își exprimă îngrijorarea* că această criză ar putea să îi facă să rămână în urmă cu situația școlară este de luat în seamă.

Figura 25: Îngrijorările copiilor și ale părinților asupra impactului negativ pe care programul școlar din timpul „statului acasă” l-ar avea asupra situației școlare a copiilor

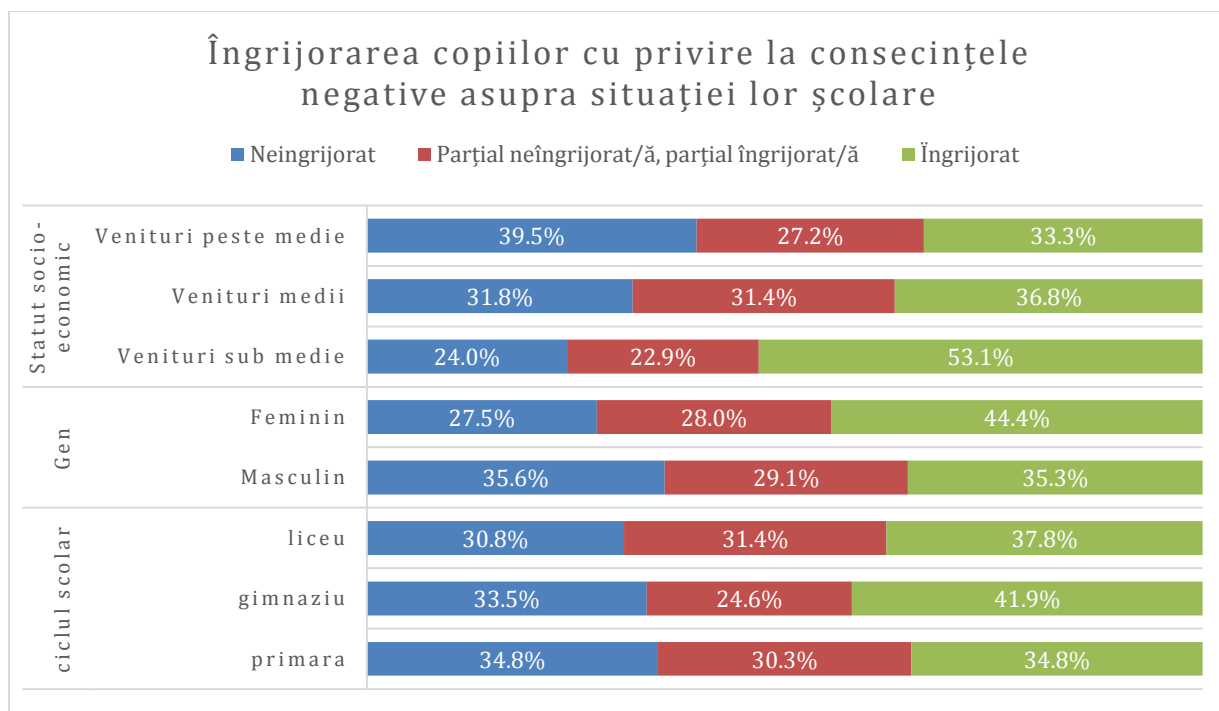

Nota 33: Q17: Ești îngrijorat că ai putea să rămâi în urmă cu școala din cauza schimbărilor pe care noul coronavirus le-a impus în programul școlar? (n=473) Și Q18: Cât de îngrijorat/ă ai fost de faptul că situația generată de noul coronavirus va avea un impact negativ asupra educației școlare a copilului dvs. (de ex., că va rămâne în urmă, că nu va reuși la testări / examene)? (n=518)

Dacă, așa cum ne arată Figura 26, în ceea ce îi privește pe copii, îngrijorările lor nu variază prea mult cu ciclul școlar în care sunt, în schimb *variază cu genul*, ceea ce era de așteptat oarecum, fetele afișând în general o atitudine mai „responsabilă” decât băieții (*44% dintre fete, față de 35% băieți, declarându-se mai îngrijorate*), și cu *statusul socio-economic* (*53% dintre copiii provenind din familia cu venituri sub-medie, față de 33% dintre cei provenind din familia peste medie declarându-se îngrijorați*).

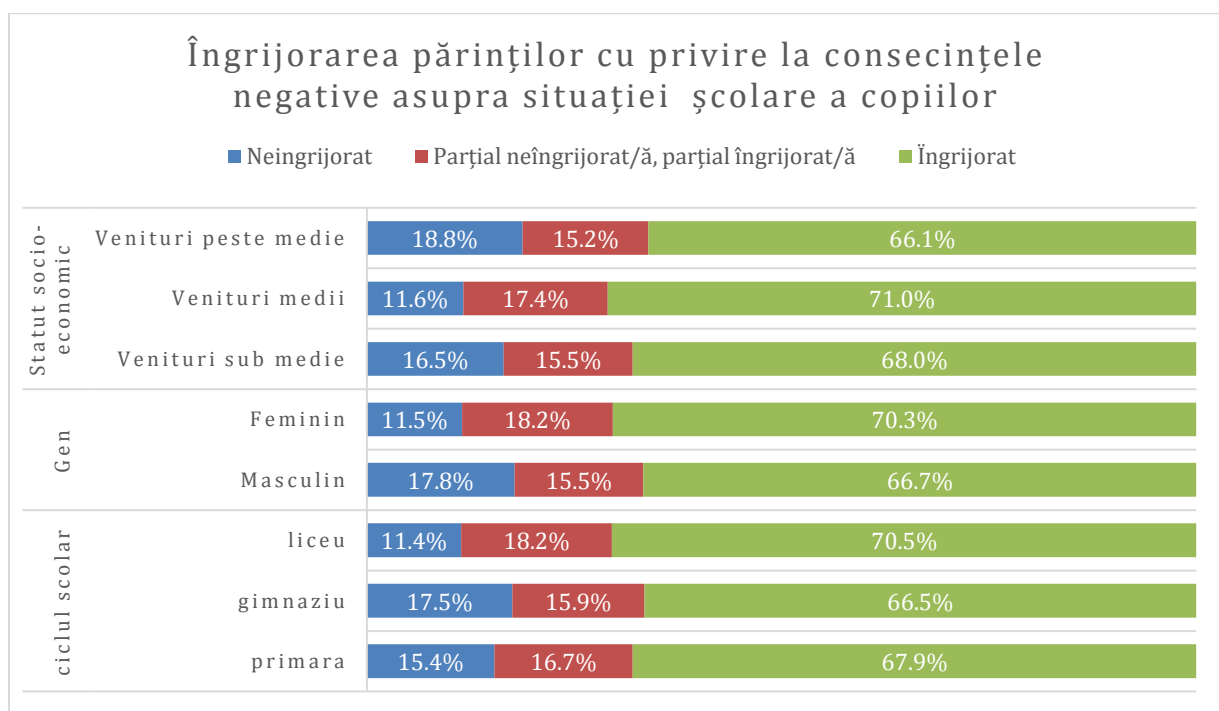
În ceea ce îi privește pe părinți (Figura 27), variațiile nu sunt atât de mari, în jur de 7 din 10 declarându-se îngrijorați de acest aspect indiferent de grupul din care proveneau.

Figura 26: Îngrijorarea copiilor cu privire la consecințele negative ale școlii din perioada „statului acasă” asupra situației lor școlare, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic

Nota 34: QC17: Ești îngrijorat că ai putea să rămâi în urmă cu școala din cauza schimbărilor pe care noul coronavirus le-a impus în programul școlar? (n=473)

Figura 27: Îngrijorarea părinților cu privire la consecințele negative ale școlii din perioada „statului acasă” asupra situației școlare, a copiilor, în funcție de ciclul școlar, genul copilului și statusul socio-economic

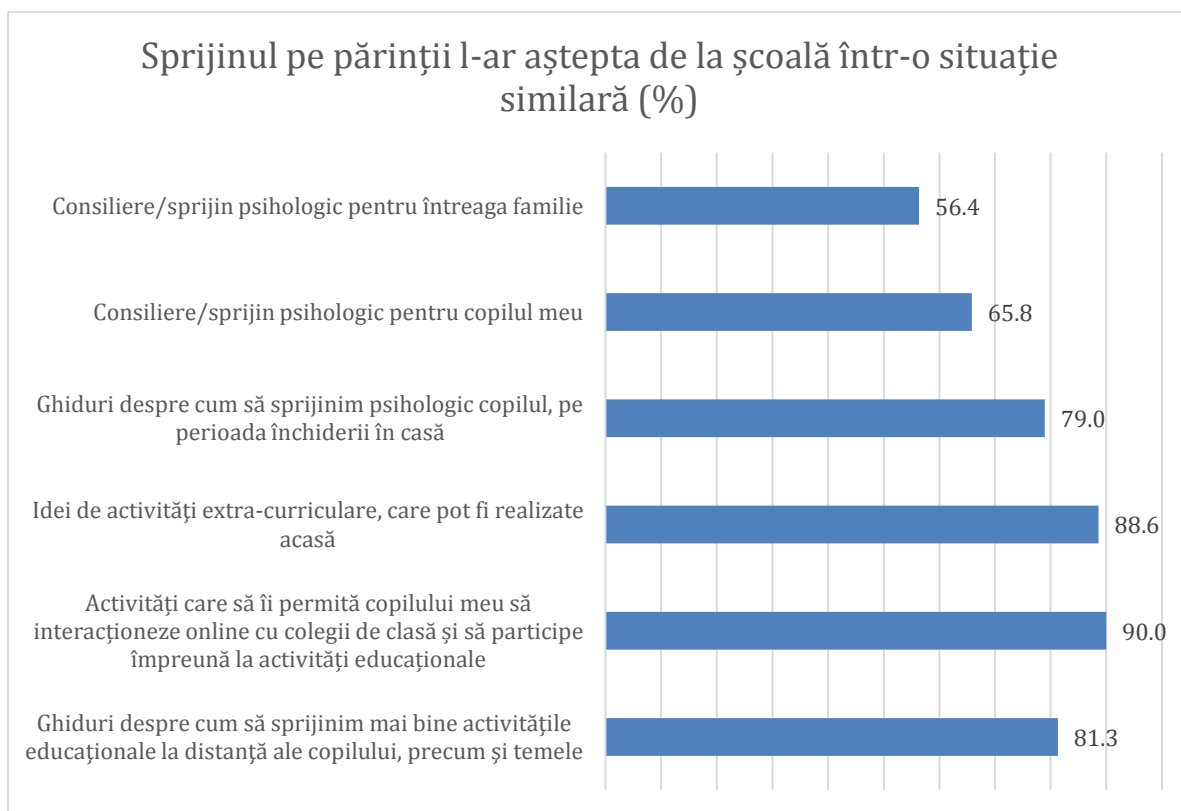

Nota 35: Q18: Cât de îngrijorat/ă ați fost de faptul că situația generată de noul coronavirus va avea un impact negativ asupra educației școlare a copilului dvs. (de ex., că va rămâne în urmă, că nu va reuși la testări / examene)? (n=518)

Nevoia de sprijin din partea școlii ale părinților într-o situație similară

Nu în ultimul rând, cercetarea noastră a investigat care este nevoia de sprijin resimțită de părinți pentru a fi mai capabili să își ajute copiii într-o situație similară. Figura 28 arată aceste date. Lipsa de interacțiune cu colegii în activități educaționale pare să fie ceea ce îi îngrijorează cel mai mult pe părinți, 9 din 10 afirmând că ar avea nevoie de sprijin de la școală pentru activități care să permită copiilor interacțiune cu colegii. În proporție relativ asemănătoare, părinții au nevoie de idei de activități extracurriculare, arătând deschidere în acest sens, dar și lipsă de pregătire. Ghidaj pedagogic sau psihologic este cerut de 8 din 10 părinți, în timp ce cel mai mic procent este al celor care simt nevoia de sprijin de tip consiliere psihologică pentru întreaga familie.

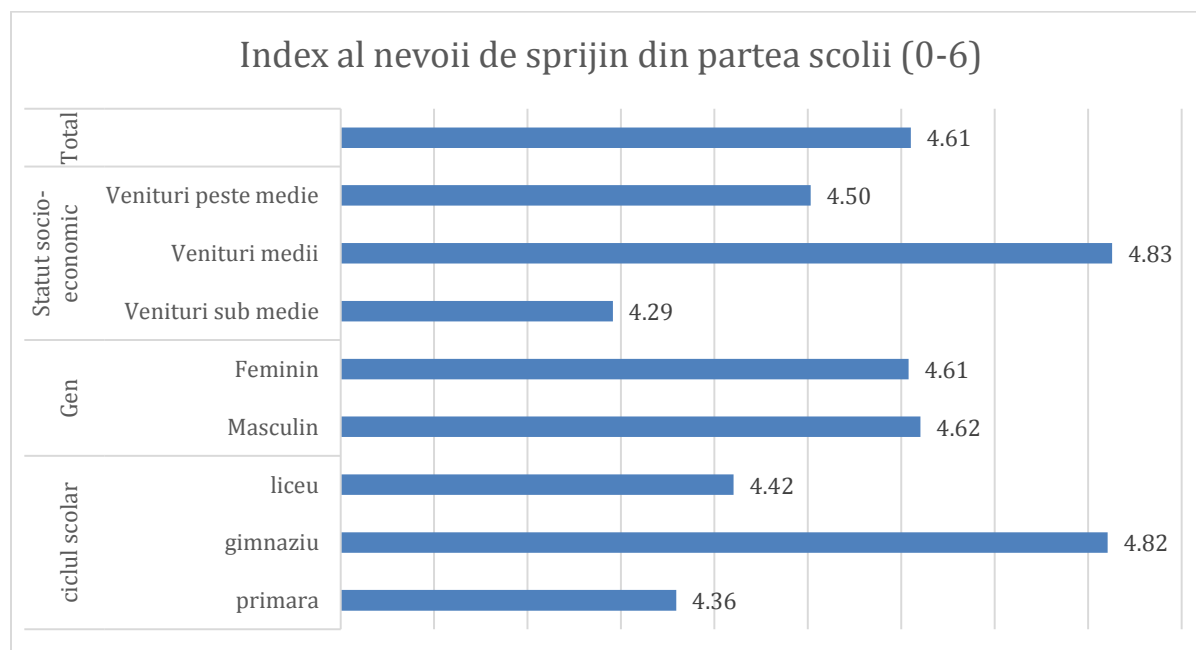
Figura 28: Sprijinul de care părinții ar avea nevoie într-o situație similară

Nota 36: Q17: În calitatea dvs. de părinte, considerați că școala ar trebui să vă ofere următoarele pentru ca dvs. să fiți capabil să vă ajutați copilul mai bine într-o situație similară, în viitor? (mai multe răspunsuri posibile) (n=518)

Întrebarea cu privire la nevoia de sprijin a părinților le-a oferit acestora posibilitatea exprimării altor nevoi decât cele listate ca variante de răspuns. Cel puțin 70 de părinți din eșantionul de 518 au dat un răspuns valid la aceasta întrebare deschisă, fiind menționate: echipamentele digitale de tipul laptop, tabletă (idee exprimată în diferite forme de mai multe ori), dar și sprijin pentru plata internetului sau a electricității, cărți, cursuri de limbi străine dar și de medicină, dans, teatru sau canto (arătând o viziune mai holistică a părinților asupra educației), cursuri despre siguranța pe internet (părinții au menționat cyberbullying-ul dar și hacking-ul). A fost de asemenea menționată nevoia părinților de materiale educaționale auxiliare disponibile online, dar și de o mai bună interacțiune părinte-profesor, o mai mare implicare a profesorilor și un training special. Mai mulți părinți au exprimat dorința de a se reveni la școala față-în-față, unul dintre ei fiind deosebit de critic față de școala online: „*Scoala on-line a fost un rateu grav pentru sistemul de invatamant Romanesc - copilul a avut doua zile pe saptamana cate o ora de scoala on-line - este inacceptabil si de proasta calitate programul scolar si serviciile prestate la 100% cheltuieli achitate.*”

Figura 29: Indexul nevoii de sprijin resimțit de părinți într-o situație similară, în funcție de ciclul primar, genul copilului și statutul socio-economic

Nota 37: Indexul a fost creat prin însumarea răspunsurilor afirmative la itemii cuprinși în întrebarea Q17 (n=518)

Figura 29 arată că, la nivelul întregului eșantion, scorul nevoii de sprijin a părinților este de 4,61, părinții cu venituri medii și cei ai elevilor de gimnaziu exprimând mai multe nevoi decât ceilalți.

Concluzii și recomandări

Raportul „Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport KiDiCoTi” oferă o imagine a școlii la distanță în perioada lockdown-ului, în asociere cu folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Cu limitările date de eșantionarea prin panel online menționate în secțiunea de Metodologie, eșantionul este suficient de variat, respectând în mare măsură cotele care descriu populația la nivel național.

Raportul prezintă date despre accesul copiilor la tehnologie, competențele digitale ale acestora și îmbunătățirea acestor competențe în perioada școlii la distanță, folosirea tehnologiei pentru activitățile școlare și percepțiile copiilor și ale părinților cu privire la școala la distanță / online. Dat fiind că proiectul KiDiCoTi a cuprins și o cercetare calitativă, prezentul Raport va oferi o imagine mai completă atunci când va fi întregit de Raportul calitativ.

Totuși, câteva concluzii cu relevanță pentru legiuitori sau oficialii responsabili cu politicile educaționale se evidențiază:

- Chiar în contextul unui eșantion cuprinzând familii mai bine integrate digital (datorită faptului că sunt parte ale unui panel online), situația din primăvara lui 2020 a reprezentat o provocare în termeni de acces (vezi procentul celor care și-au suplimentat dispozitivele digitale sau secțiunea legată de nevoia de sprijin). Acest lucru ar trebui să fie luat în considerare de către școli pentru situații similare.
- Deși discursul public obișnuiește să considere copiii „nativi digitali”, situația este departe de adevăr, existând pe de o parte variații în accesul la anumite tehnologii și pe de altă parte variații ale competențelor digitale. Astfel, accesul relativ facil la un telefon inteligent nu aduce aceleași oportunități pe care le aduce accesul la un PC, nici în termeni de competențe digitale, nici în termeni de beneficii educaționale la nivel general. Caracteristicile diferite ale acestor două dispozitive influențează practicile online. Astfel, o evaluare cât mai corectă a echipării cu tehnologie a familiilor trebuie să meargă dincolo de numărarea smartphone-urilor prezente în gospodărie.
- Fiind o cercetare desfășurată online (care impune constrângeri în ceea ce privește lungimea chestionarului) și care a urmărit mai multe aspecte decât cele legate de școală (e.g. probleme legate de riscuri online, mediere parentală, competențe digitale și practici de folosire a internetului de către părinți) de multe ori nu am putut să investigăm fenomenele în amănunt. Astfel, deși aparent avem o imagine pozitivă, cu jumătate dintre copii spunând că școala lor s-a mutat în întregime online, și în jur de 40% spunând că s-a mutat parțial, nu știm dacă acest lucru s-a întâmplat pe parcursul întregii crize sau doar spre sfârșit, sau dacă s-a petrecut relativ unitar în toate școlile. Unele dintre rezultatele descrise în raport ne fac să credem că răspunsurile la aceste întrebări sunt negative. Totuși, o investigație mai în profunzime a fenomenului este necesară. Profesorii par să nu aibă la rândul lor competențe digitale potrivite (sau proceduri clare), expunând copiii unor potențiale riscuri online (vezi procentul foarte mare de copii din ciclul primar care au folosi site-urile online de socializare pentru activități școlare). O pregătire specifică a profesorilor este necesară pentru aspecte legate de Termenii și condițiile de funcționare pentru diferite platforme și aplicații, cum să se raporteze la datele private și aspecte legate de protecția acestora online etc.

- Copiii par să aibă o atitudine mai degrabă pozitivă față de școala online, dar există totuși procente consistente de copii care manifestă oarecare anxietate față de școala online. Au școlile în vedere o identificare a acestora și o ajustare a practicilor lor pentru a preveni aceste anxietăți (e.g. un mod mai transparent de notare în școala online care să facă notarea predictibilă)?
- Mai mult, unii părinți au considerat că școala online a fost prea solicitantă pentru copiii lor. O evaluare asupra cauzelor acestui lucru este de asemenea necesară (este din cauză că respectivele școli/ profesori au cerut prea multe de la copii fără să ofere suficient ajutor? Pot fi ajutați, printr-o abordare mai specifică acești copii?)
- Atât părinții cât și copiii au îngrijorări că ar putea rămâne în urmă, datorită școlii la distanță. Aceste îngrijorări ar trebui ascultate, analizate și adresate.
- Cercetarea de față nu și-a propus să investigheze profesorii. Dar modul cum au trăit aceștia școala online, accesul, competențele digitale, eventuala anxietate sunt subiecte care vor întregi tabloul.

Toate aceste concluzii sunt de fapt teme de reflecție și deschideri spre noi cercetări care să informeze cât mai complet decidenții politici, pentru a se asigura că școala online nu va lăsa anumiți copii în urmă, ci va contribui atât la educația acestora, cât și la starea lor de bine.

Referințe

- Blum-Ross, Alicia & Livingstone, Sonia (2018). The Trouble with “Screen Time” Rules p. 179-187 in Giovanna Mascheroni, Cristina Ponte & Ana Jorge (eds.) *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age*. Göteborg: Nordicom.
- Comisia Europeană (2018). A multi-dimensional approach to disinformation Report of the independent High level Group on fake news and online disinformation.
- Guo RX, Dobson T, Petrina S. (2008). Digital Natives, Digital Immigrants: An Analysis of Age and ICT Competency in Teacher Education. *Journal of Educational Computing Research*. 38(3):235-254. doi:10.2190/EC.38.3.a
- Hargittai, E. (2002). 'Second-Level Digital Divide: Differences in People's Online Skills', *First Monday*, vol. 7, no. 4 (online). Available at: <https://firstmonday.org/article/view/942/864>
- Helsper, EJ & van Deursen, AJAM. (2015). 'The Third-Level Digital Divide: Who Benefits Most from Being Online?'. In L Robinson; SR Cotton; J Schulz; TM Hale; A Williams (eds) 2015, *Communication and Information Technologies Annual*, Bingley: Emerald Group Publishing Limited, pp. 29-52.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., and Ólafsson, K. (2011). *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. LSE, London: EU Kids Online.
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., and Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. Doi: 10.21953/lse.47fdeqj01ofo
- Velicu, A., Balea, B., & Barbovschi, M. (2019). Acces, utilizări, riscuri și oportunități ale internetului pentru copiii din România. *Rezultatele EU Kids Online 2018*. EU Kids Online și DigiLiv-REI.
- Velicu, A. & Mitarcă, M. (2016). *Young Children (0-8) and Digital Technology. Romanian Report* (available at <http://www.insoc.ro/institut/RaportYoungChildrenAndDigitalTechnologiesRO.pdf>)
- Velicu, A., Mascheroni, G. și Ólafsson, K. (2014). *Riscuri și oportunități ale folosirii internetului mobil de către copiii din România*. București: Ars Docendi.
- Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model*. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517